

MusiKaleht

G. Reindorf. 1935

PROF. THEODOR LEMBA

Nr. 10 Oktober 1936

Helikunstnike aadresse

Tallinn:

- Arder, A.**, konservat. lauluõpetaja, ooperilaulja, Toompuiestee 4—8.
- Böläu, Rita**, konservat. itaalia keele õpetaja, grupid ja eratunnid, Tallinn, Konservatooriumi ja Nõmme (Rahumäe), Raudtee tn. 10, tel. 520-45.
- Einer, Helmi**, ooperilaulja, konservatooriumi lauluõpetaja, „Estonia“ teatrimaja, tel. 460-37.
- Genz, Harry**, klaverisolist, klaveriõpetaja, muusikateooria, S. Tatari 10—12.
- Kapp-Rukteschel'i muusikakoõl**, klaver, laul, viiul, cello, Vene tn. 16—6.
- Hellat-Lemba, L.**, konservatooriumi vanem lauluõpetaja, ooperilaulja, Imanta tn. 3—4, tel. 464-84.
- Koch, Thekla**, klaverisolist, saade, tunnid, Vismari 26—7.
- Lamp, Karl**, cellokunstnik, tunnid, S. Tartu mnt. 15—5, tel. 313-70.
- Redlich, Arvid**, klaverisolist, saatja, tunnid, Pikk 31—2.
- Tamm, Aino**, laulukunsti studio, Tina tn. 23—20, tel. 302-40.
- Tenno Vironi**, laulja ja lauluõpetaja, Jakobsoni 4—7.
- Vaks, Julius**, trompetist, konservatooriumi inspektor, Falkpargi tn. 18—7.

Nõmme:

- Järv, Ida**, kontsertlaulja ja lauluõpetaja, Nõmme-Hiiu, Kõie tn. 12/33, tel. 522-72.

MUSIKALEHT

1936. XIII AASTAKÄIK.
(Noodilisaga)

- E. Lauljate Liidu liikmeile — aastas Kr. 2.—*
Teistele . . . . . „ 2.25
Välismaale . . . . . „ 4.50
E. Lauljate Liidu liikmeile poolaastas Kr. 1.—
Teistele . . . . . „ 1.15
Välismaale . . . . . „ 2.30

ILMUB 10 KORDA AASTAS
TELLIMISI VÕTAVAD VAS-
TU KÕIK POSTIASUTUSED

TOIMETUSE JA TALITUSE ADDRESS :
TALLINN, LAI T. 7. TELEFON 431-82

Klaveritööstus

K. Saar

S. Juhkentali 10-a.
Telefon 457-01.

Soovitab
otse töökojast **pianiinosid**,
mis kõlalt ja vastupidavuselt täieliselt
võrdsed välismaa kuulsamate firmade
omadega. Parimaks tõenduseks—ostud
ja soovitud muusikatundjailt.

Ilmus meeskoorile

A. LÄTE:

„Laul rõõmule“

(ettekandeks meeskoorile eraldi ja
ka koos segakooriga).

Hind 15 senti.

Liidu liikmeile 10 senti.

Eesti Lauljate Liidu kirjastus,
Tallinn, Lai 7.

SISUKORD:

- Lydia Koidula laulet muusikaga —
A. Kasemets.
- Väikelaste muusikalisest kasvatus-
sest — N. Murrik-Polonsky.
- Prof. Th. Lemba 60. a. sünnipäe-
vaks — J. Aavik.
- Meie puhkpillikoorida olukorrast
maal — H. Lindjärv.
- Tartu Üliõpilasselgakoor käis Hel-
singis hõimupäeval.
- Vestlus prof. A. Kapiga — R. K.
- Uuemat muusikakirjandust: R.
Pätsu „Klaverimängu õpetus“ —
Th. Lemba; G. Eriesaksa „Sega-
koori laule rahvakooridele“ —
V. Leemets.
- Ooper ja kontserdid — Ed. Visna-
puu, Ed. Oja jt.
- Aplausimisest.
- Mitmesugust, illustatsioone, nalju.

Järgmine „Muusikaleht“ ilmub novembri lõpupoolel.

muusikaline

A. Kasemets

Lydia Koidula luulet muusikaga

Tema 50. surmaaasta puhul

11. augustil (v. k. j. 30. juulil) täitus 50 aastat meie ärkamisaja suurema luuletaja Lydia Koidula surmast, — meie Emajõe ööbiku surmast, kelle isamaalised eleegiad ja hümnid kajastavad paremini kui miski muu meie rahvusliku kevade ilutsevat romantikat ja — esimese koidukulla tuhmumise kibedust. Ta isamaalised luuletused hõõguvad sügavast vabadusihast ja piiritust armastusest paljukannatanud kodumaa vastu ning on kantud kõrgest paatosest ja helduvast romantikast, mis heliseb kui võimasaaratushüüd läbi koidupunas helendama lõõnud rahvusliku kevadhommiku. „Need on tõelised hümnid, leina- ja tänulaulud, milles vaheldub orjuse kaebus ja vabaduse rõõm“, milles „... otsib enesele avaldust rahvavaim, kaua rõhutatud ja tallatud rahvahing, mis tungib küpsuse ja vabaduse poole.“*)

Mis ime siis, et need ilusõnalised hümnid ja tunderikkad eleegiad on paelunud meie heliloojaid valama neid viisidesse ja säädma muusikasse, — et neist on ammutanud inspiratsiooni laulude loomiseks esijoones meie vanempõlve heliloojad, kes ise seisid lähedal tolle aja romantilisele vaimule, aga ka mitmed nooremaste generatsiooni kuuluvad helimeistrid. Ja nii viisi helidesse valatuna on peagu kõik Koidula paremad hümnid, aga ka mitmed üldlaadilised luuletused, saanud ülemaali-

selt tuttavaiks ja mõned isegi pooleldi rahvalauludeks. Koidula luulekuld ja muusika hõbehelid on annud siin sulatise, millele alatiseks jääb püsiv väärtus ja tuhmumata sära.

Koidula isamaalaule kasutas esimesena koorilaulude loomiseks meie esimene helilooja A. Kunileid. Koidula kaasaegsena oli loomulikult ka tema kaasa kistud sellest rahvusliku ärkamise romantikast, mis puhkes esimese üldlaulupeo eelaas-tail, ja nii valmisid tal kaks koorilaulu Koidula isamaaliste sõnadele, seistes ainsate eesti lauludena esimese laulupeo kavas. Need olid nüüd juba klassikaliseks saanud „Sind surmani küll tahan“ ja „Mu isamaa on minu arm“. Mõlema põhiteemiks on Kunileid kasutanud soome rahvaviise, — esimese puhul rahvaviisi „Mina seisoin korkialla“ ja teises „On olla paremp' tüttönä“. Mõne aja pärast lisas ta neile romantilisest heldumusest hõõguva laulu „Mu isamaa, nad olid matnud sind raske, musta kattega“, mis on omapärasemaid ja tüsedamaid Kunileidi loomingus. Samad sõnad inspireerisid hiljem (1916. a.) ka K. Tärnpu'd mõjusa meeskoorilaulu loomisele, mis muide seisis ka VIII üldlaulupeo kavas. Hiljem on uuesti lauluks säetud ka „Sind surmani“ ja „Mu isamaa on minu arm“, esimene J. Kappeli ja teine A. Lemba poolt.

Koidula esimeses luuletustekogus „Vainu lilled“ ilmunud kaunimale hümnile

*) Aino Kallas, „Tähelend“.

„Eestimaa, Eestimaa, kes mind võtnud üles kasvata“ löi meeleolurikka muusika Miina Härma, lisades helilise täiendise 1892 a. ja pisut hiljem Kroonlinnas valminud ilusale Koidula eeleegiale: „Mis mulle jutustad, koidiku tuul?“.

Jõulise luuletuse „Teid ma tervitan, eestlaste pojad“ pateetilistele sõnadele on kirjutatud muusika tervelt nelil heliloojat: Miina Härma, J. Aavik, E. Vörk ja T. Vettik. Viimase oma on kirjutatud konservatooriumis harmoonia eksamitööna A. Topman'i viisile.

Oma rahva armastuse soojusest hõõguvale luuletusele „Kuulen ühte nime kõlavat“ on loonud ilusa muusika A. Lätte. Veel tabavamalt ja mõjuvamat esineb ta terava-aktsendiline rütm Koidula pühalikus luigelaulus „Looja, surres jätan maha Sinu hoole isamaa“.

Koidula isamaalaule on veel muusikale säädnud K. A. Hermann („Isamaa, süda hõiska, helista“) A. Lemba ja mõned teised vähemtuntud heliloojad, samuti on neid kasutatud mitmel puhul võõraste laulude sõnadena („Isamaa hiilgava pinnala paistab“ j. t.).

Pateetiliste isamaalaulude kõrval on meie heliloojate tähelepanu köitnud õige rohkesti ka Koidula üldlaadiline luule — loodus-, armastus- ja meeleolulaulud. Need ei küündi oma sisult ja tunnete sügavuselt küll ta võimsate isamaahümnnide tasemini, kuid neis esinev graatsia, kergus, meloodiline laulvus ja helisev rütm teevad nad ometi väga sümpaatseiks ja tänuulikeks heliloojaille. „Nad on nagu kohe juba helides kuulnud luuletised, komponeeritud sõna, musikaalsed, kirjutatud suure sõnalise virtuositeediga.“*)

Neid luuletusi on kasutanud laulude loomiseks esijoones muidugi heliloojad, kes oma hingelaadilt kalduvad enam pehmesse liürikasse. Teistest enamal määral on

seada teinud meie tüüpilisem sentimentaalse liürika esindaja J. Kappell. Ta on loonud muusika meeleolulistele luuletustele „Pikalt kiigub paadikene“, „Õues armsast linnud laulsid“, „Päev looja läind, öö edeneb“, „graatsilisele „Mis laluline lahkesti“, kaeblikule „Lõnga ketran ma ja nutan“ j. t. Viimatinimetatud laul on muusikale säetud ka A. Lätte ja K. Türrpu poolt, millest iseloomulise maks osutub õieti viimane. Hästi on Türrpu tabanud ka Koidula graatsilise luuletuse „Üürike“ resigneerivat kaeblikkust.

Ülemaalise populaarsuse on omandanud Iisaku kõstri Hansen'i sentimentaalse viisi kaudu Koidula luuletis (õieti küll tõlge) „Ema süda“. Pääle Hansen'i on sellele laulule muusika loonud ka F. Saebelmann, mida tuntakse aga märksa vähem.

Samuti vähemtuntud on Miina Härma loodud „Juba kaseladvait lehed langvad“, A. Lemba „Ojakene voolad mööda rutuga“, V. Schützi „Kui lapsukesel kätki sees“, A. Kapi „Nüüd õue, õue“, K. Rasini „Karga, kitsekene“ ja mõned teised laulud Koidula luuletustele.

Selle vastu on väga populaarseiks saanud laulud, mida on hakatud laulma rahvaviisidel, nagu „Miks sa nutad, lillekene“ (F. Saebelmani säetud), „Päev looja läind, öö edeneb“ (J. Kappeli säetud) ja eriti „Meil aia äärne tänavas“, mis on tuntud mitme helilooja säades, neist populaarseimana C. Kreegi huvitavas väljatöötuses.

Ka Koidula ise on loonud mitmele oma luuletisele viisid, mis aga on jäänud unustusse. Mõned neist on harmoniseerinud ja avaldanud trükkis K. A. Hermann ja M. Härma („Ööbik“, „Isamaa, süda hõiska, helista“ j. t.), kuid populaarseiks ei ole need saanud.

Koidula isamaahümnnid ja eeleeglad, samuti aga ka ta liürilised looduslaulud on oma kodumaad ja selle karmi loodust soo-

*) Aino Kallas, „Tähelend“.

Ar 936 P
Muusikaleht

N. Murrik-Polonsky

Väikelaste muusikalisest kasvatusest

Arendage lapsi juba maast-madalast!

Kuidagi sööti on jäänud meil muusikiline kasvatus, selle ala süstemaatiline arendamine „kõige varajasemas noorusel“. Meil leiduks rohkem suuri, ehtsaid kunstnikke, kui muusikaline ettevalmistus käiks juba maast-madalast. Haarates viimasest sõnast, võime väita, et tegelik „muusika harrastus“ sünnibki maast-madalast. Vaevalt laps roomab, aga „oma viisi“ juba ajab. Ja kui tihti 2—3-a. laps laulab kõik järgi, mis ta kuuleb teistelt. Senini on meil püsinud arvamine, et muusikaannet pole varem vaja arendada, kui laps kord koolis hakkab käima, veel mõni aasta hiljemgi.

Meil kahjuks puudub muusikaline lasteaed — täielisemas ulatuses — nimelt säärane, kus mitte ignoreerides hariikke üldlasteaealikke nõudmisi tegeletakse peagu kõigi muusikaaladega. Siin laps kahe-kolme aasta jooksul õpib muusikat kuulama ja seda mõistma (muidugi oma mõõtudes), õpib aegsasti käsitama instrumenti, mis just temale on kõige kohasem, kas lihtsa instinktiivse külgetõmbavuse või sobivuse tõttu lapse füüsilisele konstruktsioonile. Nende aastate möödudes saab peagu eksimatult määrata lapse suhtumist üldse muusikasse. Ja kui laps osutub andekaks, siis võib juba kindlasti muusikapõllul näidata kätte teerada,

mida mööda ta peaks tulevikus sammuma. Ka oleks vanematel vähem materiaalseid ning „moraalseid“ kulusid (kui pärast lapsest „midagi ei tule“), rääkimata neist pettumustest ja ümberhindamistest õpilases endas, kui ta „meheikka“ jõudnuna hakkab tundma, et „ma tahan, kuid ei oska“ ja sääljuures pole veel suuteline leidma seletust sellele seesmisele konfliktille.

Olen vaadelnud pisikesi põngerjaid, 1½—2 a. lapsi, kuidas neile tuupides õpetatakse elu algelisi mõisteid: „Poisu, anna mulle raamat soovialuult; too Lindale teisest toast klaas“ jne. Seda kõike peab see olevus pähe õppima, meeles pidama. Aga väljas, tänaval, mänguplatsil, igal pool, kuhu aga silm vaatab, igal pool uued asjad, nimetused, mõisted. Ja inimene tuleb sellega toime.

Palju inimpõlvi on aga oldud arvamisel, et laps ei tohi suuta meeles pidada mõisteid muusika alal või võtteid mõne muusikariista käsitamises. Kus on siin põhjendus?

Kuidas aga sünnib meil kodune muusikaline kasvatus? Kui laps on juba paar aastat käinud algkoolis, leiavad vanemad, et nüüd tuleb mõelda „klaveritunni võtmisele“. Muidugi peaks see meile kõigile teada olema, et meie lastele on klaver kõige kättesaadavam mänguriist, presideerides igas keskmise jõukusega majas.

Tavaliselt toimetatakse muusikaõpetuse alal ikka nii, et selle korraldamine jäetakse üsna viimasele kohale. Tegutsetakse viivitustega ja vaheaegadega. Üldkokkuvõttes on laps saanud „tunnis käia“ ainult 5 kuud aastas. Juba aasta, kahe pärast ärevus majas: laps laisk, vedel, lõpuks veel ka andetu. Oma jao saab muidugi tunniandja, et ta ei suuda kahe pi-

jalt armastanud inimese tundeliku südame helged puhangud, millest helgib vastu ärkamisaja romantika hellust ja soojust. See hellus ja soojus on inspireerinud meie heliloojaid neid säädma muusikale ja toonud need niiviisi tänapäeva inimesele veelgi lähemale. Selle mõistmine ja hindamine on suure isamaalauliku 50. surmaaasta tähistamise parimaks vahendiks.

L. D. CALLIMAHOS,
silmapaistev greeka flöödikunstnik.

ka aasta jooksul anda nõutud pensumit. Õpetaja on halb — ja tuleval aastal minnakse üle teise juure. Ning algab täpselt sama puudulikult hoolitsetud käitumine. Otsekui poleks meil muusikaõpingud arenenud tollest ajast, kus ikka jälle otsiti niisuguseid õpetajaid, kes annavad „ilusamaid“ salongpalasid ja kohe palju pedaali!. Resultaat on aimata — rahulolematuse, seesmine kui ka väline. Rabelevad vanemad, lapsed ja vaesed õpetajad; tekivad aluseta jutud küll halvadest õpetajatest, küll talumatuist õpilasist kui ka lastevanemaist.

Oma pedagoogilise tegevuse põhjal püstitaksin muusikainstrumentide õpetajatele kui ka õppivate laste vanemaile mõningaid juhtlauseid:

Õpetajale:

1. Kõigepäält mäleta seda ikka, et muusika on tõsine ala ja sellele tuleb asuda suure hoolega ning kannatlikkusega.
2. Õppetöö juures ole alati rõõmsameelne, lahke.

3. Sisenda õpilasse see teadmine, et sulle võib usaldada kõik. Sõprus on esimene asi.

4. Ära seleta õpilasele ialgi midagi kõheldes, ebakindlalt. Ka kõige noorem neist tunneb seda instinktiivselt ja hakkab kahtlema sinu autoriteetsuses.

5. Oma nõudmistes ole aga kategooriline, kuid sääljuures südamlilik, katsudes alati selgeks teha, miks seda on vaja nii.

6. Ära jäta ial lohakusse mängu juures ettetulevaid kehalisi lõdevusi.

7. Ära lase kunagi lapse huvi asja vastu raugeda. Kui näed väsimust, leia mõni kõrvalhuvi tema ajutiseks puhkeminutiks.

8. Ära hurjuta õpilast kunagi, ära võrdle teda millalgi teistega, eriti veel omasuurustega.

9. Katsu aga võimalikult tunde nii korraldada, et õpilased omavahel saaksid kokku või vähemalt üksteist kuuleksid. Nad õpivad siis ise juba mõistma „hääd ja kurja“ võrdlemistega. Muidugi peab selles mõistmises süstemaatiliselt kaasa aitama.

Väike, iseloomustav anekdoot. Tuleb klaveritundi pr. Tiedeberg-Torokoff, istub ruttu klaveri taha, et sooritada veel oma passaaže, enne kui algab „inkvisitsioon“. Lausub endamis: „Ei lähe ja ei lähe“. Kõrval seisab tema „kaasõpilane“ 6-a. Lilli ja tähendab surmtõsiselt: „Prouake pole nii palju harjutanud, kui on tarvis!“

10. Anna õpilastele aegsasti ansambleid. Laps armastab kooskõla, ta otsib seda vaistlikult igalt poolt. Laula, lase teda saatega laulda, „viulile anna saadet, klaveril lase mängida 4-, 6- ja 8-käeliselt.

11. Pea meeles, et ühes instrumendiga tuleb õpetada ka muusikat, et õppetöö ei kujuneks kuivaks, ühekülgselt instrumendi käsitlemiseks.

Vanemaile.

1. Kui soovid oma lapsele hääd, siis hoidu n.-n. „kodus käijate“ eest. Luba seda ainult erakorraliselt, haiguse

puhul, mis ei võimalda välja minemist. Vanemad ise räägivad laste kuuldes, et prl. või pr. võetakse majja ainult „mugavuse“ tõttu ja odavuse pärast. See käsitlus ning ka üldse kodune miljöö teeb lapse lodevaks ja asjasse pääliskaudselt suhtuvaks, kuna nende kodus käijate juures esineb tihti nähe, et nad hilinevad alati, või ei tule üldsegi määratud tunnil ja päeval.

2. Saada laps alati õigeks ajaks tundi, sest korralikkus pole vajaline mitte ainult muusika õppimisel.

3. Vali säärane õpetaja, kellel on võimalik õpetada ka rühmnatundes; teistega koos töötades õpib laps palju meelsamini.

4. Ole kodus alati tähelepanelik ning huvitatud lapse töö suhtes; laps tunneb suurt tarvidust toetaja ning sõbra järele.

5. Tuleta alatasa kodus meelde, et laps peab harjutama, seletades selle vajalikkust, kuni laps harjub ja see harjutustund talle kujuneb lemmiktoiminguks.

6. Ära nõua, et laps harjutaks õhtul hilja.

7. Kuid nõua ikkagi kategooriliselt, et harjutataks iga päev, sest muusikainstrumentide kunstiline käsitlemine on seotud virtuositeediga, suure tehnikaga.

8. Ära nõua lapselt (resp. õpetajalt), et tast saaks imelaps. Õige arenemise ning õigel ajal alatud arendamise juures talent tavaliselt murrab ise läbi.

9. Ole väga kannatlik lapse arenemist jälgides, sest tagasihutades võid rikkuda igaveseks tema huvi ja tahtmise muusikat harrastada.

10. Anna lapsele võimalust kuulata puhast muusikat; täh. kui sa laulad või mängid peab see olema veatu. Tee juba 6—7-a. lapsele võimalikuks pääseda häädetele kontsertidele. Ära unusta ka pakkuda lapsele harva koorilaulu kontserte, kuna koorilaul lihtsa harmooniaga on kõige kergem vastuvõtuks.

11. Pane laps võimalikult juba enne esimest kooliaastat muusikat õppima, siis pole tal huvi laiali kistud koolis ettetule-

R. CASADESUS,

prantsuse pianistvirtuoos.

vate aladega, ja ta saab ka enam töötada.

12. Ära sunni last esinema, kui tal pole midagi pakkuda tervikuna ning laitmata kujul. Laps unustab vaevalt piinlikkuse, mis tal tekib pala lohaka ettekandmise puhul, või kui tal pole õpetaja poolt selgeks tehtud, mis on häa ja mis mitte; selle ebaküpse esinemisega õpetad teda lohakalt, pinnaliselt haarama kõike.

13. Hoolitse võimalikult selle eest, et keegi kodustest oskaks laitmatult seda, mida laps õpib, sest esimestel aastatel ta vajab ka kodus järele vaatamist (see on küll vaid siis hädavajaline, kui küsimuses seisab suure ande arendamine).

14. Anna lapsele võimalusi aasta jooksul rohkem klaverit õppimas käia. Kõige ratsionaalsem on sügisel alata üldkoolega ühel ajal. Kui laps veel koolis ei käi, on ta endamisi „tähtis“, et ta suurematga ühel alusel käib midagi õppimas. Kui ta aga koolis käib, peab talle jääma mulje, et muusika õppimine on sama tähtis, kuidu kasvab tal alateadvuses arva-

Professor Theodor Lemba

60. aasta sünnipäevaks

Ruttu liigub praegune elutempo ning inimesed sammuvad oma teed ikka tükk-tükkilt tulevikku poole. Kes eile olid veel noored, need täna juba astuvad küpsus-ikka ja mõned neist kõige küpsemasse ajastusse või n. n. kuld-ajajärku. Meie muidu ei märkakski ajatiibade kiiret kohinat, kui mitmesuguste sündmuste tähtpäevad seda meile meele ei tuletaks. Meie ei taipaks, kui pideva edasiliikumisega see kõik sünnib, ega näe korruga ka üldist kogumikku sellest tööst, mida need inimesed loovad oma püsiva ja innuka tegevusega. Ometi on kogu meie kultuuriline areng, mis viimastel aegadel näitab eriti kiiret tempot, nende auväärsete tegevlaste töö tagajärg, kes sihikindlalt ja aatelistelt igaüks oma toiminguga meie rahvast ja riiki ning tema kultuuri kõigekülgselt edasi viivad. Sellepärast siis nende suurtel tähtpäevadel püüdke kokku võtta ja tänuga hinnata nende tööd ning austusega alla kriipsutada nende teendeid.

Meie kunstmuusika oma spetsialiseeritud artistlikus osas on viimastel aegadel näidanud suurt progressi — ometi on selle iga, võrreldes teiste kultuurrahvastega, meil koguni lühike, kui arvestada asjaolu, et 1881. a. konservatooriumi lõpetas esimene eesti helikunstnik. Ammu see oli kui meie muusikapõllu uudismaale tööle asusid esimesed akadeemilise haridusega muusikud, helikunstnikud — Johannes Kappel, Miina Härma ning Konstantin Türnpu, hiljem Rudolf Tobias ja Artur Kapp. Koguni lähedal aga tundub seisvat aeg, kus Theodor Lemba hiilgavalt lõpetas Peterburgi konservatooriumi kuulsa

mine, et kõrvalasjale pole vaja panna nii suurt rõhku.

Kui siin nimetatud juhtnööre vähegi silmas peetakse, siis võib loota, et nii mõnigi muusikaline talent leiab õigema rakenduse.

Säärane muusikaline kasvatus võimaldab aegsasti ja õigel ajal selektsiooni tegemist ning muusika maailma jääb vähem käsitöölisi, kuid kasvab rohkem kunstnikke.

prof. van Ark'i õpilasena ja algas oma lootsurikast klaverikunstniku karjääri.

Ja nüüd: 60 aastat tulemuslikku elu ning 35 aastat õilsat kunstiteenimist! Tema on meie esimene klaverikunstnik, seega meie pianistide ja klaveripedagoogide auline senior. Kõik see kõidab meid austusega ja tänutunnetega ning sunnib meid pilku heitma tema elule ja tegevusele.

Th. Lemba sündis 9. okt. 1876. a. Tallinnas klaverihäälestaja Gustav Lemba ja Marie Lemba (sünd. Mullas) esimese pojana. Esimest muusikaõpetust sai ta isalt, kes oma aja kohta oli küllalt võimeline klaverdaja, nii et võis täita rakenduslike ülesandeid päämiselt tantsuks mängimisel eesti ja saksa seltskonnas. Oma poja muusikalist arengut ta aga juhtis klassika vaimus Bach'i, Morzart'i ja Beethoven'i kaudu. Õppides kolme aasta kestel Tallinnas Heinrich Greifenhagen'i ja Karl Werner'i juures, astus noor Theodor 16-aastase noormehena Peterburgi konservatooriumi, kus direktor Anton Rubinstein tema annetele tähelepanu pöörates temale õppestipendiumi määras. Tähendame, et tol ajal akadeemilise muusikahariduse saamine meile eestlastele polnud nii kerge ja hõlbus nagu praegu, vaid tuli võidelda võõras linnas ja võõrastes oludes suurte raskustega. Kuna enamasti kõik tulid vaestest oludest, siis pidid nad kohe otsima omale äraelamise võimalusi mitmesuguse muusikalise leivateenistusega (tunnid, kooride juhatamine, akompaneerimine, orkestrites mängimine jne.). Säärane olukord oli ühelt poolt isegi kasulik, andes õpilastele juba varakult praktilisi kogemusi, nii et nad konservatooriumi lõpetades mitmekesisemalt ja elulisemalt olid ette valmistatud ning võisid edukamalt oma tööle pinda võtta. Sellisel seisukorral oli aga oma pahe — see pikendas õppeaega nii mõnegi hää aasta võrra. Niisugustes oludes möödus ka Th. Lemba õppeaeg konservatooriumis, kuna ta elatas iseseisvalt ennast ja aitas ka oma õel ja nooremal vennal muusikahariduse saamist Peterburgi konservatooriumis. Selline ohvrimeel on tänuväärne mitte ainult perekondlikult vaid ka üldrahvuslikult, sest meie ei tea, kas eesti muusikal oleks siis olnud tuntud lauljannat Ludmilla Hellat-Lembat ja parimat pianisti Artur Lembat, kui nende vanem vend Theodor mitte poleks aeg-

Professor

THEODOR LEMBA

sasti hoolitsenud nende talendi väljaarendamise eest.

Juba õpilasena esines Th. Lemba Peterburgis ja teistes linnades iseseisvate klaveriõhtutega, saades hää edu osaliseks — nii kunstiliselt kui aineliselt. Viimane asjaolu võimaldas temal pöörduda konservatooriumi lõpetamist (a. 1901.) end täiendada ühe aasta jooksul Viinis kuulsu professori Leschetizky juures ning terve rea kontserte anda Berliinis, Leipzīgis, Dresdenis, Viinis ja Pariisis. Pääle selle kontserteeris ta iseseisvalt paljudes Vene ja kodumaa linnades. 1904. a. mängis ta ühes maailmakuulsu Čehhi viulistikunstiniku Jan Kubelik'iga Moskvas, Peterburgis, Kiievis, Harkovis ja Smolenskis. Prof. Leschetizky soovitusel oleks tal olnud võimalus 1905. a. õppejõu kohta saada Danzigi konservatooriumis, kuid noor kunstnik kartis, et pidev pedagoogiline töö võib tema lootusrikkalt alanud artistikarjäärile takis-

tavaks kujuneda, nagu see ilmneb üldiselt — ja sellepärast loobus austavast ettepanekust.

Ometi mõne aasta pärast (1908) asub ta alatiselt Riiga ja pühendub pedagoogilisele tööle, olles eramuusikakooli juhataja ning omanik. 1915. a., kui maailmasõja puhul Riist peagu kõik õppeasutused — ühes nendega ka muusikakool — evakueeriti, saab Th. Lemba kutse Peterburgi konservatooriumi klaveriõpetaja kohale. Sääli professoriks ülandatult töötab ta kuni kodumaale opteerumiseni 1922. a., mil asub otsekohe Tallinna konservatooriumi klaveriprofessori kohale, olles ühtlasi tolle aegse Konservatooriumi Seltsi juhatusliige ja abiesimees, hiljem aga Riiklikus Konservatooriumis klaveriosakonna juhataja ja konservatooriumi valitsuse liige. Nii lühidalt tema elukäik.

Lõpetades hiilgavalt konservatooriumi asus ta innukale muusikategevusele, kont-

serteerides korduvalt kodumaa linnades — Tallinnas, Tartus, Narvas, Pärnus ja Valgas. Need kontserdid olid tol ajal sündmus- teks meie instrumentaalmuusika uudis- maal. See oli meie esimene klaverikunstnik, kes oma suurepärase tehnilise käsitlusega ja sügava sisulise tõlgitsusega manas meie seltskonnale klaverimuusika võlused, see oli meie oma kunstipreester, kes viis meie seltskonna õilsa klaverikunsti li- lelisele aasale, kes näitas talle selle mui- nasmetsa võlused elamusrikastes tormihoo- gudes ja luulelises vaikuses ning avas uusi väljavaateid muusikaliste avaldustega kok- kupuutumises.

Nende esimeste eesti klaverikontsertide kunstiline ja hingeline mõju oli suur, täi- tes me tolaeagset haritlaskonda, eriti aga õppivat noorsugu, uue rahvusliku innuga ja uhkusega, mille ergutav mõju tiivustas rahvusliku iseteadvuse tõusu, mis sajandi alul oli eriti tugevalt käärimas ja vasta- vaid avaldumisvõimalusi otsimas. Ega muidu Tartu gümnaasiumide õpilased rah- vuslikust enesetundest ei leegitsenud, kui Rudolf Tobias neile lauluõpetajaks tuli, ega neil Th. Lemba kontserdi puhul rah- vuslik entusiasmi muidu poleks loitnud võimsates leekides ja nad tema pilti pühi- musena hoidnud ning austanud. See oli idealiseeriv ja vaimustatud eneseavaldus, sügavaim poolehoid meie oma helikunst- nikule.

Praegusel materjalistlikul ajastul tun- dub see ülisentimentaalsena, kuid tollal, kui rahvuslikke avaldusi alla suruti, tõi iga äratus, liiatigi veel õilsa muusika kujul, elustavaid päikesekiiri sellesse tumedasse surutise ummikusse, milles meie haritlas- kond ja noorsugu pidi elama ja olema. Nõnda on sellised puhangud otse loomuli- kud ja mõistetavad ning nende põhjusta- mine, võib-olla, juubilaril kõige suurem tee- ne, mida tema alateadlikult meie üldsusele, meie ühiskonnale ja rahvale on annud oma kunstiga.

Olen ka isiklikult midagi sellist läbi ela- nud kui noore konservatooriumi õpilasena 1901. a. sügisel esmakordselt kuulsin Th. Lemba esinemist Peterburgi eesti üliõpi- laste peoõhtul ja hiljem 1909. a. Tartu muusikapäeval, kui Lemba suveorkestriga mängis Čaikovski klaverikontserti. See oli vist Eestis ka esmakordne klaverikont- serdi ettekanne oma jõududega vastavas sümfoonilises miljões. Sentni võis meie kõrgemat helikunsti kuulda ainult muu- lastelt, nüüd olime esimese klaverikunst- niku poolest ise niikaugele jõudnud ja sellepärast enesetunne ja elamused tõesti ülevad.

Suur osatähtsus Th. Lemba helikunstili- se tegevuse hilisemast ajajärgust langeb aga tema viljakale pedagoogilisele tööle ning sellest kuuluvad viimased 14 aastat täiesti Eestile. Th. Lemba on annud Ees- tile terve rea andekaid ja soliidset ette- valmistatud õpilasi — klaverikunstnikke, kes eduga töötavad oma erialal. Oma klaveripedagoogilises töös Th. Lemba, na- gu ta noorem vend A. Lembagi, käib kind- late põhimõtete järele ja tema meetodi pääteguriteks on: orgaaniliselt väljaaren- datud kindel ja vaba tehniline alus ning sellele baseeruv loomulik muusikaline tõl- gitsemine. Ilma esimeseta ei saa olla jut- tu ilmekast ja sügavast muusikalise sisu interpreteerimisest; viimane aga olgu ot- sekohene ja muusikalise loomingu enda orgaanilisest ehitusest ning sisust tuletat- tud ja lähetatud. Kõige selle juures ta paneb suurt rõhku mängu laulvusele, s. o. muusika tähtsa algelemendi — meloodika — kandvuse ja voolavuse saavutamisele, teiste sõnadega üteldud — tooni arenda- misele.

Ja täiesti — tooni osatähtsus klaveri kui meloodiliselt vähem tänuliku pilli juures on eriti kaaluv, kuna muusika ettekanne kõi- gepäält ja kõige laiemalt mõjub just oma meloodilise voolavuse ja kõlarikkusega ning selle arendamine on eriti tähtis just sääli, kus pilli tehniline põhiolemus selleks pakub muidu võrdlemisi vähem soodustusi ning vastutulekut.

Th. Lemba on 1922. a. saadik pidevalt tegutsenud ka muusikaarvustajana, kus ta oma asjatundlike ja objektiivsete hin- nangutega on kaasa aidanud nii muusika tõlgitsemisele kui ka sellest arusaamisele. Ta on Helikunsti Sihtkapitali Valitsuse liige ja konservatooriumi juures asuva seltsi „Õpilasabi” esimees.

Tundub nagu uskumatuna, et sellise noo- rusliku välimusega energilise elujõuga kunstnik, nagu seda on juubilar, astub juba üle 60 a. piiri. Ometi on see nii. Th. Lemba kaju, hing, tervis ja teguvõime on aga palju nooremad tema aastastest — ning seda tänu tema rahulikule iseloomule ja tervislikule eluviisile. Sellepärast ta ei tarvitse oma elutööd veel nii pea lõpe- tada, vaid võib oma kogemusrikka tege- vusega veel palju aastaid kasu tuua eesti helikunstile, mida me temale ka südami- kult soovime. Senise püsiva ja tulemus- rikka töö eest aga niihästi ta lähemad kolleegid ja laiemad muusikaringkonnad kui ka kogu me ühiskond toob talle südami- kumat tänu ja austust tema elu tähtsal momendil.

Juhan Aavik

H. Lindjärvi

Meie puhkpillikoorede olukorrast maal

Järg.

Kogu selles loetus on piütud vihjata vaid tähtsamaile ja silmatorkavamaile faktoreile meie maa pillikoorede tegevuses, millised on mõjutanud ja mõjutavad ka tulevikus nende kooride arenemist nii tehniliselt kui muusikaliselt.

Mõistagi, ei esine need mõjud kõikjal ühtlaselt ja võib-olla leidub sääraseidki pillikoore, kes neist mõjudest on täiesti vabad, kuid üldiselt on nende mõjude kaotamiseks siiski kindlasti vaja midagi ette võtta, enne kui need nooremisse generatsiooni juba liig sügavale on juurdunud.

Võidakse nüüd pärida, mis ja kuidas? See küsimus vajab väga ettevaatlikku ja põhjalikku kaalumist ning sõelumist, mina aga avaldasin siin oma arvamise ja seisukohad.

Avaidan need elloetletud sisu järjekorras.

1. Tuleks hakata aegsasti otsima võimalusi pillide uuendamiseks, sest ükskord peab seda tegema nii-kui-nii. Rahvasõna ütleb, et siis on hilja hakata koera söötma, kui hunt juba karjas.

Kes peaks seda tegema? Arvan, et need organisatsioonid, kelle juure ja valdusesse kuuluvad pillikoored.

X üldlaulupeoks registreeritud pillikoorede nimistust selgub, et ülesantud 100-st pillikoorest oli:

kaitseväe koore	8,
kaitseliidu üksuste koore . . .	13,
tuletõrje seltside koore . . .	23,
muusika- ja lauluselts. koore	20,
haridusseltside koore	15,
koolide koore	6,
rahvaraamatukog. selts. koore	4,
noorsoo organisats. koore . . .	3,
riigiteenijate ühing. koore . . .	2,
kiriku koguduse koore	1 ja
nimeta organisats. koore	5.

Jättes välja kaitseväe koorid, näeme, et aktsiooni pillide uuendamiseks ja isegi uute kooride soetamiseks peaks algatama need organisatsioonid, kes on vanemaid maal või ka muidu omavad tugeva aluse, seega siis tuletõrje-, muusika-, laulu- ja haridusseltsid ning ka kaitseliit, kellest viimane on tõenäoliselt kõige suuremal määral seotud pillikoore vajadusega. Kaasa aitama peaksid aga kõik teised organisatsioonid ja ettevõtted, sest nad kõik vajavad alati ühel või teisel määral neid puhkpillikoore.

Rahapuudus ei tohiks tulla kõne alla, sest statistika kuulutab pidevalt rahvajanduse tõusu ja tegelik elugi näitab sama. Vaadatagu vaid, kuidas kõikjal ehitavad pangad ja kindlustus-ettevõtted, seegi juba üksi näitab, et rahva seas on raha, vaja ainult aktsiooni ja püsivust.

Ega omal ajalgi polnud olukord teissugune ja rahvas rikkam, kui osteti praegused kooride pillid, mis enamuses veel nüüdki on tarvitamisel. Siis tehti veel enamgi, ehitati mitmesse linna suured kunstitemplid — teatrid, ning ometi võideldi siis päälle rahamurede ka veel mitme võõra võimu ja vaimu vastu!

Igal juhul ei peaks selleks olema tänapäeval ülepääsmatuid takistusi, küll aga võib ettevõtte teostamine nõuda aega.

Kui aga juba kusagil peaks siis pillide ostmise olema päevakorral, siis talitatu siin ostarbekohaselt. Soovitav on vaskpille osta hõbetatuna, millega välditakse pilli kulumine puhastamisega ja säilitatakse pilli alatine nägus välimus. Teiseks on soovitatav, kuigi mitte kaaluvalt olulise tähtsusega, pillide muretsemiseks luua kontakt ühe valitud vabrikuga, et saavutada ülemaaliselt, või enamuseski, pillide ühtlane häälestus. Ka on võimalik sel teel luua pillide ostmiseks hinna suhtes soodsamaid tingimusi.

Selliste tehingute hõlpsamaks teostamiseks võiks isegi Laujate Liidu Puhkpillikoorede Sektsioon kaasa aidata, hankides võimalusi pillide kohaletoomiseks tollita ja vältides äride kõrget vaheltkasu kui ka võimalusi äridel ebaväärtuslikke pille kõrge hinna eest asjatundmatuile edasi müüa.

2. Mis puutub väljaõppesse, siis on juba mitme pilli jaoks ilmunud vastavaid õpikuid, kuid samasugust õpikut on vaja ka maa pillikoori juhtidele. Selline raamat peaks sisaldama üldiseid juhiseid pillide õppimiseks ja õpetamiseks, vajalisi teadmisi koori taktiliseks ja tehniliseks juhtimiseks, muusikapalade analüüsiks nii vormilt kui ka harmooniaalt, fraseerimisest jne. jne. Viimane osa on eriti tähtis, kuna siis on loota, et pillikoored saavutavad koosmängus vajalise rütmilise kindluse, ühtlase dünaamika ja õige, muusikapalale vastava iseloomuliku väljenduse (tõlgituse).

Muidugi ei või oodata neid tulemusi päevade ja nädalate jooksul, kuid mida varem toimub algatus, seda enamini ilmuvad tu-

lemused. Päälegi on nooril ja algajail mängijail alati olnud suur huvi pillimängu suhtes; nad on väga vastuvõtlikud igasugusele õpetusele ja õige õppeviisi puududes peavad paratamatult oma mängutehnika rajama vildakale alusele.

Siin on jällegi päämine ülesanne täita koorijuhil, kes aga praegu enamuses isegi omavad peagu minimaalseid teadmisi. Kui vaadata eelpool mainitud X. laulupeole ülesantud pillikooride nimistust, kes on nende kooride juhid oma igapäevaselt elukutselt, siis selgub, et kutselisi muusikamehi on nimetatud 100 koorijuhil hulgas ainult 18, ja needki kuuluvad eranditult linna pillikooridele. Teistest juhtidest on:

põllumehi	40,
õpetajaid	19,
teadmata kutsega	6,
ametnikke	5,
kaitsevaelasi	3,
riigiteenijaid	2,
ärিতেenijaid	2,
käsitöölisi	2,
arste	1 ja
töölisi	1.

Seega väga kirju asjaarmastajate pere, kes võivad olla küll hääd muusikatundjad, kuid kelle teadmised puhkpillimuusika tehnilistes peensustes kindlasti vajavad asjatundlikku täiendust, milleks laulupeo eelset instrueerimiskursused pakuvad siiski liig piiratud ja ühekülgsed võimalusi.

3. Peaks välja töötatama pillikooridele seesmise ja üldise distsipliini kindlustamiseks ja säilitamiseks kindel kodukord; oleks veel otstarbekohasem, kui sellise kodukorra musterkuju töötataks välja L. L. Puhkpillikooride Sektsiooni poolt ja pandaks maksma ülemaaliselt, nii nagu seda on toimitud mitmesuguste ülemaaliste noorsoo ja muude organisatsioonide põhikirjade juures. Sellega kujuneksid ajajooksul pillikooridele nii mõnedki hinnatavad ja austatavad traditsioonid, mis muusikameeste ühistundele vististi mitte ei tule kahjuks ja pillikooride prestiiži ka rahva silmis aitavad kõrgemale viia.

Praegu on juba mitmelgi laulukooril välja kujunemas oma kombed, mis koori esinemist muudavad tublisti väliselt pidulikumaks ning suurendavad muljet koori ühistest perest ja ühistundest.

Muidugi peaks ka sellise kodukorra koostamisel päärõhk langema ikkagi püsiva ja otstarbeka õppeviisi teostamisele ning vastavale järelevalvele koorijuhiks valitud või kutsutud isiku poolt.

Millise taktikaga või võttega seda läbi viia, on muidugi küsimus, mille stsüu vajab põhjalikumat kaalumist, kuid pillikooride üldise ja iga mängija isikliku intelligenti ning väärtuse hüveks on selline ettevõte

väga vajaline, et tõsta pillikooride väärtust rahva silmis hinnatavaks, mis omakorda aitab jälle kaasa kooride muusikalisel tasemel tõusule, mängijate enesetunde kasvamise ja rahva nõudmiste suurenemise teel.

Siis kaob ka viimaks seegi veider nähe pillikooridest, mis seni nii maakondlikel kui ka üldlaulupidudel olnud harilikuks, et eelpääproovil nähtud näod ei esine pääproovil ja vastupidiselt: kontserdil aga võib silmata hoopis uusi pillimehi, kuna samal ajal lebab kõrval aiaääres ja puie all maha jäetud pille, kuna peremehest pole jälgegi.

Käesoleval aastal juhtus isegi selline lugu, et pärast laulupidu avaldatud kaotatud asjade nimestikus seisis ka kirjas üks kornet!

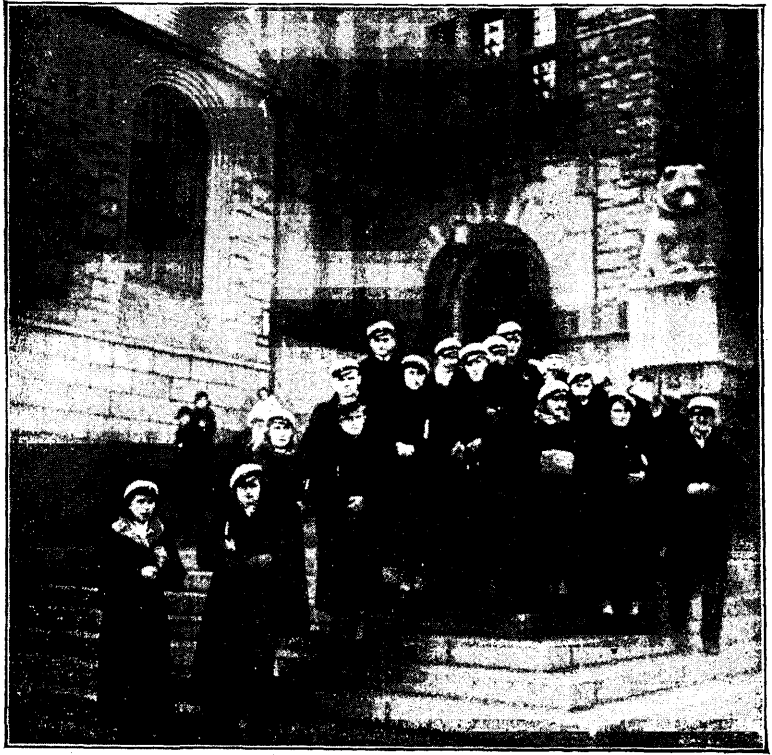
4. Pillikooride harjutused säetagu kooskõlla kohalike oludega ja aastaegadele nii, et neist osavõtmine oleks võimalik kõigil mängijail. Selleks on soovitatav korraldada harjutusi harvemini, kuid neil tehtav töö peab selle vastu olema intensiivsem. Vastupidise korralduse juures muutuvad harjutused isikuile, kes suuremal määral on koorimatud oma kutselise tööga ja elavad kaugemal, liigselt koormavaks ning kaotavad ajajooksul huvitavuse nii asjaosaliste eneste kui ka kaasmängijate juures. Eelnimetatud korralduse puhul aga töö intensiivsusega koos kasvab see huvi isegi suuremaks, ja lõpuks ei tunne ka teiste häälele mängijad enam kadestust esimeste häälele mängijate vastu, nagu seda nüüd mõnelgi pool võib märgata.

5. Mis puutub koorijuhisse, siis peaks sellele kohale astuma täiesti asjatundlik isik ikkagi vaid koori ülalpidaja organisatsiooni poolt valimise või kutsumise teel, siis on temal palju kergem töötada, töö viljakam ja võimalikke vaidlusi mängijatega vähem. Teiseks on organisatsioonil võimalik temalt nõuda ka vastutust tegevuse eest.

Lõpuks peavad aga nii kooride juhid kui mängijad olema tõsised muusika-armastajad, kuna see on ja jääbki vaid puhtideeliseks tööks, mille päämiseks sihiks ei tohi olla kunagi ainealne tasu, veel vähem tasuna mõeldav aga viinasaak.

Pillikooris mängimine on tegevus, mis arendab ja värskendab mängija oma vaimseid huve ning kujutusvõimet, kaunistab rahvapidustusi ja rahvuslikke tähtsamaid sündmusi, samuti äratab kuulajaiski igapäevaselt kõrgemaid, väärtuslikemaid tundeid ja mõtteid.

Muusikamees on teataval määral rahva meeolude juht ja ikandja, sellepärast peaks iga mängija teadma, et tema töö on moraalselt vägagi vastutav, seega peab iga

*Üliõpilassegakoori
liikmeid Helsingi
Rahvusmuuseumi
trepil.*

mängumees ka eeskätt ise omama armastust ideelise töö vastu, kandma ühis-
tunnet ning suutma mõista ja tõlgitseda
seda muusikat, mida ta mängides koos
teistega pakub kuulajaile. Nende mõtete
rakendamise olgu aga veel suuremaks mu-
reks koorijuhtidele ja seltsidele.

Ei või unustada, et mitte põhimõte
„odav mäng hää tasu eest“, vaid „hää mäng
tasuta“ viib pillikoovid vastu muusikalisele
tõusule.

Viimasena avaldan veel arvamist, et siin
kirjeldatud tuleviku suundade kohta peaks
avaldatama rohkem mõtteid ja kavu, kuna
klüsimus on selleks küllaltki tähtis. Mit-
mekülgsema sõelumise ja kaalumise järele
võiks siis lõpuks kujuneda üks kindel ning
selge siht puhkpillimuusika parema tule-
viku hääks. Võib-olla, et sellel alal on ju-
ba tehtudki nii mõndagi, kuid poleks ju
halb, kui neidki kavatsusi ja algatusi võr-
reldakse uutega ja vajaduse korral täien-
datakse ükskõik kumba.

Nüüd aga ehk arvab mõni, et milleks
see jutt, asi pole sugugi halb, koorid män-
givad küllaltki hästi.

Mängivad küll, kuid ega see pole siht, et
jääda rahule oleviku tasemega, vaid seda
taset peab alati püüdma kõrgemale tõsta.
Kui I üldlaulupeo korraldaja J. V. Jann-
sen oma läkituses lauljaile ja mängijaile
lausus, et „jäägu need laulud ka meie
Eesti rahvale tema juubeli aasta ja pidu
mälestuseks, et meie järeltulijad veel kaua
aja pärast võiksid leida, mis nende vane-
mad oma esimesel juubelipidul on laulnud“,
siis nähtub sellest, et juba Janssen'gi siis
soovis, et tulevik seisaks hoopis kõrgemal
ja kaugemal sellest tasemest, ja seda vaid
mälestataks.

Meie ei tohi tänapäevalgi jääda seisma,
ega oma elupõlve ajajärku jätta täitmata
progressiivse tööga, vaid peame pooleli
ehitusele ka oma osa juure lisama.

Siin kirjeldatud nähted esinevad maapi-
likoorides väga laialdaselt ja need tuleb
kindlasti kõrvaldada.

Siis ei ilmu üldlaulupeole tulevikus enam
vaid Viru-, Harju- ja Tartumaalt suurel
arvul pillikoore, vaid igast maakonnast, ja
nad kõik koos mängivad palju vägevami-
ni kui seni eales mängitud!

Tartu Üliõpilassegakoor käis Helsingis hõimupäeval

Üliõpilassegakoor Eduskunna hoone sissekäigu ees.

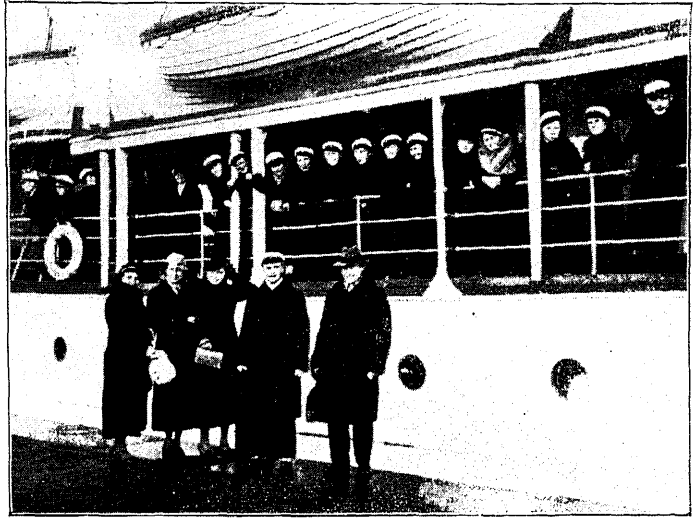
Septembris s. a. sai Tartu Üliõpilassegakoor Suomalaisuuden Liitolt kutse esinemiseks Helsingis 17. okt. korraldataval hõimuaktusel. Mainitud kutse põhjal toimuski siis koori reis 17—20. okt. Helsingi. Saabumisel Helsingi laupäeval, 17. okt. kell 15.00 oli kooril sadamas vastas Suomalaisuuden Liitto, juhtivaid isikuid, eesotsas pr. L. Vesterinen'iga, kelle ütilahkel üldkorraldusel koori vastuvõtt Soomes toimuski; Eteläsuomalaisen Osakunnan Laulajate koor oli tulnud ka sadamasse lauluga tervitama külaliskoori Tartust, kuna nende vahel lähemad sidemed juba on loodud kevadel Tartus.

Õhtul kell 20.00 oli kooril esinemine hõimupäeva aktusel, mis toimus konservatooriumi saalis. Aktusest võttis osa terve rida ministreid, diplomaate, hõimutegelasi j. t. Helsingi avaliku elu tegelasi. Aktuse kavas Üliõpilassegakoor esitas esimeses osas E. Võrgu „Tervituslaulu“, A. Topman'i „Meil aia äärne tänavas“, E. Võrgu „Mure“, M. Saare „Lõppeks“. Sellele järgnes avasõna V. J. Musikka'lt. Peokõne pidas L. A. Puntila. Edasi oli kavas veel cellosooloid Uuto Kunnas'elt ja soololaule Väino Sola'lt. Viimane esi-

tas pääle soome soololaule ka soololaule ja aariaid eesti ja ungari heliloojailt. Tervitusi suuliselt hõimupäeva puhul tõid Soome valitsuse esindaja, Eesti ja Ungari saadikud Soomes. Lõpposas kandis Üliõpilassegakoor ette ungari rahvalaule — „Temeš kaldal“, A. Lätte „Pilvedele“, A. Järnefelt'i „Aja lained“ ning lisapalana E. Oja „Lauliku“. Aktus lõppes kõigi kolme hõimumaa hümniga.

Pääle aktust oli koor Polyteknikkijeen Kuoro ja Eteläsuomalaisen Osakunnan Laulajate ühiseks külaliseks esimeste kodus.

Pühapäeval kell 12.00 oli koor kutsutud Soome parlamendi hoonesse Eduskunna esimehe poolt koorile korraldatud vastuvõtule. Sellel 1½ tundi kestnud vastuvõtul oli võimalik meie üliõpilaslaulujail tutvuda hoonega, mis on imposantsemaid ja soliidsemaid kogu Euroopa riikide parlamendihoonete seas. Edasi külastati rahvusmuuseumi, ning õhtul oli kõigi Helsingi üliõpilassegakoorte poolt korraldatud koosviibimine Hämeosakonna ruumes. Ei saa siinjuures märkimata mööduda ka suurepärasest einetamise korraldusest nii lõunatamistel kui hommik-kohvilgi. Sel-

Üliõpilassegakoos Tallinna sadamast väljasõidule asumas; ees paremal koorijuht helilooja *Enn Võrk*.

les suhtes oli Üliõpilassegakoos kogu tema Helsingis viibimise ajal soome ühistegeelise keskasutise Kulutusosuskuntien Keskusliitto külaline.

Soomes viibimisest ja vastuvõtust jäid koorile parimad muljed.

Helsingist sõideti välja esmaspäeva hommikul kell 10.00, kusjuures enne ärasõitu toimus laeval südamluk austusavaldus pr. L. Vesterinen'ile, kes oli seekordse Eesti Üliõpilaslauljate vastuvõtu hingeks Helsingis. Üliõpilassegakoosi esimehe poolt lühikeses tänukõnes tehti teatavaks,

et pr. L. Vesterinen on valitud koori sõprusliikmeks ning anti talle edasi koori rinnamärk.

Tallinnas oli Estonia Muusika Osakonna poolt korraldatud kella-viie-tee, kus veedeti mõnusauid hetki kahe sõpruskoori liikmete vahel ning asuti valmistuma tagasi sõidule kodulinna.

Ärasõit Tallinnast oli esmaspäeva õhtul kell 1/12, ning Tartu jõudis koor tagasi rõõmsate mälestustega ning uuendatud hõimusuhetega teisipäeva, 20. okt. varahommikul.

Kirikumuusika Sekretariaadi üleskutse eesti heliloojatele

E.E.L.K. Kirikumuusika Sekretariaat kavatses eelolevaks aastaks välja anda kaks vihku algupäraseid vaimulikke laule segakoortele järgmistel tingimustel:

1) Noortevihk neljahäälsees säades, kus laulud on vastavad noorte kooride võime-tele niihästi hääleulatuse kui ka muusikalise sisu poolest.

2) Vaimulike laulupäevade vihk masskoortele vastavate nõuetega. Eriti on vaja vägevaid luterlikke julgesisulisi kiidu- ja

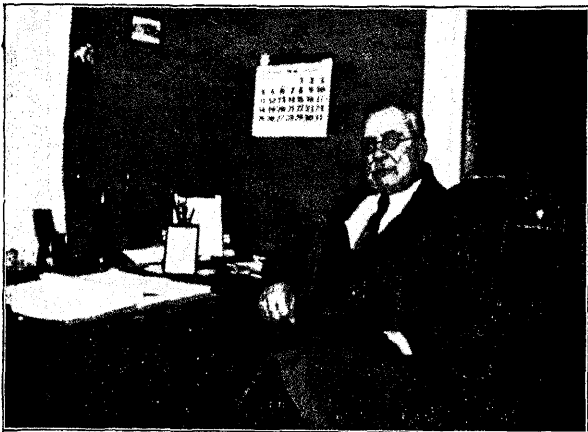
tänulaule, sest läinud aastal välja antud algupärane XIII vihk on rohkem tagasihoidliku kannatusaja sisuga.

Palume heliloojaid saata Kirikumuusika Sekretariaadile omandamiseks vaimulikke laule, mis kohased eelnimetatud nõuetele. Sissesaatmise tähtaeg 1. dets. 1936. a. Aadress: Kirikumuusika Sekretariaat, Kiriku 8, Tallinn.

E.E.L.K. Kirikumuusika Sekretariaat.

Vestlus professor Artur Kapiga

Minu iseloom tegi mind muusikuks

Professor
ARTUR KAPP
oma töölaua juures.

„Ah te tahate jälle minust kirjutada; minust on juba liiga palju räägitud!“ Nii vastab prof. A. Kapp, kui palun pisikest vestlust. Kuigi ta ei salli, et tema juure tullakse säärase ülesandega, lubab siiski mõnele küsimusele vastata.

Mind palutakse aset võtta professori töölaua juures, millel näen lahtiolevat partituuri käsikirja. Torkab ka silma portree manalasse varisenud prof. Peeter Rammulist, kes oli prof. Kapi suurimaid südamesõpru. Kuid samas laual näen veel üht lahutamatut „sõpra“, millela meie ei saa kujutleda prof. Kappi — tema piipu. Mäletan, kuis juhtusin kunagi juures olema meie konservatooriumi kantseleis, kus hiljuti veel ametis oli keegi daam, kes ei sallinud piibulõhna — ja kui siis professor harjunud kombe järgi hakkas tema läheduses piipu tühjaks kopsima, läks lahti päris põrgutüli. Muidu oli tolle daamil professoriga hää läbisaamine, ainult tema piibuga ei leppinud kunagi.

Algan oma pärimistega varajasemast noorusest — ja selgub, et muusika on ikka olnud noore Arturi ideaaliks. Juba 6-aastaselt on ta saanud esimesi näpunäiteid oma isalt, Joosep Kapilt, kes oli S.-Jaanis köster-organistik.

Küsimise pääle, kellest lootis Joosep Kapp oma poegadest — neid oli neli venda — kõige suuremat muusikut, kuulen lühidalt: „Ei taha sellele vastata.“ Kuid professori abikaasa kes päält kuulab, liisab siin juure, et kuigi teised vennad olid muusikas andekad, eriti Hans, pidas isa

siiski kõige noorem, Arturit ainukeseks perekonna muusikainstinktide edasiviijaks.

Ja kui isa ühel päeval laskis hobused rakendada, et poega Arturit saata kodust Peterburgi konservatooriumi õppima, pidi ta teadlik olema poja tulevikus.

Konservatooriumis, kus lasti Arturit orelil improviseerida, ütles prof. Homilius pärast katset isale: „Teie ise ei teagi veel, mida Teie poeg võib,“ kusjuures isal tulnud silma pisarad.

Küsin: „Mis viis Teid sellele, et hakata muusikuks ja tõusta niisuguseks suurusseks meie“... „Minu iseloom tegi mind muusikuks“ — saan kategoorilise vastuse enne, kui jõuan lause lõpetada.

Prof. A. Kapp arvab, et tema elu tuleb jaotada kolme perioodi: 1) mil sai õpetust oma isalt, 2) kui astus 13-aastasena Peterburgi konservatooriumi ja 3) kui asus tööle muusikategelasena.

Nagu vestlusel kuulen, algab tema teisest perioodist huvitavam osa. Siin oli ta armastatud oma õpetaja prof. Homiliuse kui ka kaasõpilaste poolt ja teda peeti parimaks orelimängijaks. Esinemisi olnud tal alati rohkesti ja kutsutud isegi Moskvasse, kus säälese konservatooriumi direktor prof. Vassili Safonoff andis talle orelipartii oratoorium „Paradiis ja Peri“ ettekandel ning korraldanud temale ka kontserte.

„Hää sõprus valitses mul ka Tobias'e ja Lüdig'iga“, jutustab prof. Kapp, „ja asendasin Tobiasi haiguse puhul teda hulk aega organistina Peterburgi Jaani kirikus.

ARTUR KAPP

ajajärgul, mil ta komponeeris oma soololaulu „Metsa teel“ — alla 20-aastases vanuses.

Asetades küsimuse Astrahanis tegutsemise kohta, kuulen järgmist: „Olin 26-aastane, kui sain säälse keiserliku muusikakooli direktoriks. 17 aasta vältel korraldasin õpilastega 5 ooperit, 3 oratooriumi ja mitu sümfooniakontserti. Ka mäletan, et enamlased olid väga imestunud kui tahtsin kirikus korraldada kontserti (mitte mõistes luteriusu kirikut) ja oli ka vaja Grieg'i „Ase surm“ nimetada ümber „Punaste vastaste surmaks“ enamlastega häävahekorra hoidmiseks. — Ära ei tahtnud mind säält lasta, kuid sõprade ja kavaluse abil pääsesin siiski üle piiri kodumaale“ — tähendab prof. Kapp võidukalt, sest ta on ka patrioot. „Millist helitööd peate oma parimaks?“ — säen järgmise küsimuse. Saan kindlaks vastuseks, et ikka „Hiobit“ ja ka „Keelpillide kvintetti“.

Üldse harrastab prof. Kapp meeleldi kirikumuusika vorme ja tütleb et armastab Jumalat, kuid lisab huumoriga: „Aga kirikuõpetajaid ma ei salli!“

Pärin edasi, millised suuremad helitööd on praegu käsil. Selgub, et selleks osutub „Satüüriline süit“ (dooria helistikus) orkestrile, millest juba 5 osa valmis ja orkestreeritud, kuna 2 osa visandites. See omapärane töö ongi parajasti kirjutuslaual, ja lehitsedes näen osasid: 1) „Igavus“, 2) „Ükskõiksus“, 3) „Körkus“, 4) „Laiskus“, 5) „Jonnakus“, 6) „Auahnus“ ja 7) „Aelus“ (kärsitus). Selle süüdi ehitasin üles „Igavuse“ teemile,“ jutustab prof. Kapp, „ja mõte selleks valmis siis, kui olin läinud talvel kodus haige.“

Veel näitab prof. Kapp mulle oma esimest klaverioopust, nimelt käesoleval suvel loodud nelja-leheküljelist klav.-etüüdi. Professor palub mind teise tuppa, kus asub pianino ja selgitab siin seda lähemalt. (Klaverimängijana pean tunnistama, et see on silmapaistev töö sel alal — huvitav-julgete modulatsioonidega, tehniliselt peenelt viimistletud ja raske, kuid siiski täiel määral instrumendipärane.)

Prof. A. KAPP

Liiva talumaja ees; tema taga seisab abikaasa, vasakul koorijuht Türk, paremal pr. Roomeldi.

Uuematest helitöödest on sel aastal loodud trio orelile, viiulile ja cellole. Ka on valminud marss patriootilises vaimus, kui Berliini olümpiaadil tõusis Eesti lipp kõrgemasse võidumasti.

Mind huvitab see, mis inspireerib prof. Kappi tema loomingus, ja siis ta jutustab, et suurimat inspiratsiooni andvat alati mets, rukkipoollud... Ja selleks viibivat suvel ikka maal. Juba 8 aastat on ta suvitanud perega Anna vallas, Liiva talus, kus orkestreerinud oma „Satüürilist süiti“, ning samas loonud ka oratoorium „Hiobi“ ja lõpetanud sümfoonia.

Professori abikaasa lisab juure, et talu pereema pr. Roomeldi olevat suur prof. Kapi muusika austaja ja selle tõttu olevat professorihärral piiramatu vabadus piibu tarvitamisel, kuna teised seda ei tohtivat teha tema tubades. Abikaasa räätab ka pilti, kus nad asuvad talumaja ukse ees pererahvaga; samas viibib veel keegi endine koorijuht Türk, kes oodanud professori kojutulekut kord pool päeva, et näha ja tundma õppida suurt muusikut.

Professor jutustab, et abikaasa olevat teda palju töötamiseks mõjutanud ja

„hooldavat“ üldse teda, kirjutades ümber partituure, korraldades noote ning märkides üles memuaare. Ja selles võin kindlasti veenduda professori väga sümpaatse abikaasa puhul, kes vahete-vahel oma pere naise töö juurest ilmub meie vestluse piirkonda ja on kõiges teadlik pisisajadeni.

Jutuajamine on veninud juba õige pikale ja väljas hämardeb. Prof. A. Kapi jutulõngale ei näi tulevat lõppu, kui ta on sattunud hoogu, sest mälestusi, mis seotud paljude muusikasuurustega, on kogunenud pika tegevusaja kestel palju. Ja huvitavaid anekdoote! — neid on otsata, sest vaatamata kõigile ränkadele elumuredele, mis tulnud läbi elada, on säilinud ikka lopsakas huumor. Jääks vaid soovida, et tuleval aastal tema 60-da sünnipäeva pühitsemisel kroonitaks seda suurt muusikaentusiastti mitte vähemaga kui meie olümpiavõitjaidki.

Lahkudes lisab professor veel üksel hoiatavalt: „Ärge te mind aga kiitma hakkake, kirjutage ainult seda, mida teile rääkisin.“

R. K.

Oodatavaid kontserte „Estonias“

1. nov. koloratuur-sopr. T. Menotti konts.;	20. nov. II sümfooniakontsert, juhatab prof. J. Aavik, solist viiulikunstnik E. Turgan.
3. „ sama lauljanna esineb Verdi oop. „Traviata“.	26. „ klaverikunstnik M. Tagliafero kontsert.
4. „ viiulikunstnik T. Magiar'i konts.	29. „ E.M.O. segakoori kontsert, juhatab V. Nerep.
8. „ Tall. Töölismuusika Ühingu konts.	5. dets. Tall. Meestelaulu Seltsi konts., juhatab G. Ernesaks.
15. „ ÜENÜ Tallinna Osakonna segakoori kontsert, juhatab A. Kase-mets.	
17. „ viiulikunstnik J. Thibaut' konts.	

Uuemat muusikakirjandust

R. Päts: „Klaverimängu õpetus“.

Hiljuti trükkist ilmunud Riho Pätsu klaverimängu õpetuse kolmanda ja neljanda vihuga omame nüüd soliidse ja õige täieliku koguteose algõpetuseks klaverimängus. Tänu Riho Pätsu algatusele sel alal on nüüd täidetud jälle üks puudus meie muusikaelus, sest juba kauemat aega pidid meie muusikapedagoogid tarvitama saksa- ja muukeelseid õpperaamatuid klaverimängu õpetamiseks. Käsiraamatuid klaverimängu algastmete jaoks leidub väga palju ning siiski kuuled mõnikord pedagoogidelt, et ükski neist ei rahulda neid igakülgelt. Muidugi on raske täita kõikide maitsete nõudeid vastavalt, kuid iga õpperaamatu koostaja püüab kogemusi, mida ta korjanud oma õppepraktikas, edasi anda teistele süstematiseeritud kujul. Arusaadavalt õnnestub see ühele enam kui teisele. Kuna Riho Päts ise on vilunud pedagoog klaverimängu alal, siis on temal korda läinud rahuldada selles suunas valjumaid nõudeid. Esimeses ja teises vihus on pandud enam rõhku praktilise klaverimängu õpetusele, kuna kolmas ja neljas vihk käsitlevad ka teoreetilist külge, mispärast nende tarvitamine osutub hädavajaliseks täienduslikust küljest klaverimängu õpilasile, sest siin on lühidalt ja selgesti väljendatud helistike, meloodia, harmoonia, modulatsiooni ja fraseerimise mõisted. Neljandas vihus leidub väikse muusika oskus-sõnastiku kõrval kaunistuste täitmisviisi ja helireedelite ning murtud kolmkõlade ja septakordide tabel. Ent teose päävoorusena tuleks ikkagi kiitvalt mainida, et autor on kasutanud rahvusvaheliste muusikapalade kõrval võimalikult rohkesti ka eesti heliloojate kergemaid helitöid vastavas astmes, mispärast soovime teosele kiiret ja laialdast levikut.

Th. Lemba.

G. Ernesaks: „Segakoori laule rahvakoorigele!“

Asja ilmus G. Ernesaksalt kaks vihku segakoori laule rahvakoorigele. Esimene vihk sisaldab 4, teine 3 laulu. Nagu juba päälkirjast märgata, on laulud määratud mitte eliitkoorigele, vaid neile laialdastele hulkadele, kes vajavad jõukohast toitu: rahvakoorigele. Sellest tingituna tuleb uue lauludekogu väärtüsi mõõta mitte kunstilisparnasliku mõõdupuuga,

vaid väljudes just tehnilise jõukohasuse põhimõttest. Selle ülesande täidab uus lauludekogu päris hästi.

Kuid muidugi ei tohi helilooja tervenisti alistuda rahvalikkusele. Niisugusel korral kannataks kunstielu edu ja helilooja muutuks mingiks muusikaliseks kaubitsejaks. Selle tõttu igal juhul ei tohi unustada toda kunstitehnilistki maksimumi, mida siiski peab silmas pidama, ka rahvalik kunst peab sammuma arenguradu, küll tagasihoidlikus raamistikus ja muusikalise algkooli piires, kuid siiski arenguradu, s. t. esimesele klassile järgneb teine, kolmas ja viimane klass, kuni see muusikaline algkool on lõpetatud ja tunnistus käes. Siis saame juba hoopis uue lauljaskonna, uue rahvakoori mõiste — uue rahvakoori, kes pole enam kirjaoskamatu ja naiivne. Rahvakoorid kasvatavad rahvast!

Seda pedagoogilist ülesannet täidavad mõlemad kogud küll täiesti. Lihtsameelse ja vähenõudliku käsitlemise juures pakutakse vahel sekka ka kõvemaid harmoonilisi ja astmeulatuslikkegi pähkkeid, millede puremine ei tohiks olla ülejõu häälelde käigu mugava voolavuse tõttu.

Õnnestunumaiks paladeks vihikuis loeksin „Me tuleme“ (A. Jõgeri teksti järele) ja „Läbi lume“ (I. Janson'i tekst, J. Aaviku motiivid). Esimese puhul võime märkida õnnestunud meeoleolulisust, nooruslikku jõulisust, mida tõhusasti aitab maksusele meeshääle julgustav rütmiline järjekindlus; teise juures nimetame viimistletud harmoonilist struktuuri, mis näilisest lihtsusest hoolimata pakub mõndki meeldivat üllatust. (Mainigem näitena sümpaatset naturaalselt fa-d 7-dast taktist.)

Laulus „Isamaale“ (E. Visnapuu tekst) meelsasti näeksin 6-das taktis do-bemolli alles neljandal löögil, et anda värskest ja ootamatust Mi-bemoll-mažoorile (do-bekaar võiks püsida veel veerandiku võrra). Raske on nõustuda ka lõputaktidega, kus ilmneb selge kalduvus moodsusele. Rahvaviis „Kiigu, liigu, laevukene“ pakub häid efekte, mis arvatavasti tagavad suurt levikut sellele laulule. See laul on vihkudes ainsamaks, milles ei leidu ühtki juhuslikku märki ega modulatsioonilist kaldumit, ta püsib lakkamatult La-mažooris. Väga võimalik, et autor siin täie teadvusega patustab mitmekülgse printsiibi vastu, soovides illustreerida monotonsust. Siiski oletan, laul võidaks palju, kui keskmine osa, kus motiivi kannavad tenorid, oleks paralleelne — a-mollis.

Ooper ja kontserdid

Tallinn

Mozarti ooperis „Võluflöödis“ pääle esilgsesse koosseisu kuuluvate tegelaste on astunud üles veel Helen Michelson, Antonie Ilves, Artur Rinne ja Theodor Puks.

H. Michelsonil oli täita Öökuninganna osa, mille juures tõusevad esile just mõningad laululised raskused. Kõrgete toonide andmisega noor külastaja tuli toime rahuldavalt, ka koloratuurkunsti suhtes ta viis ülesande läbi omajagu edukalt. Hääle kandvus osutus väheseks sellel kohal ja diktsioonis tundus puudusi. Muidugi algus ooperilaval pole kerge: juba muusikaline külg üksi nõuab pingulavat kokkuvõtmist, rääkimata seejuures mängu ilmekusest. Nii ka siin tähelepanu osaliseks kujunes põhimiselt laul. Umbes sama võib ütelda A. Ilvese kohta, kes esines Paminana. Temagi tugevamaks küljeks oli laulmine, mida ta pakkus üsna hää õnnestumisega; ilmet see osa tema materjalile sobibki. Kõnetekst arenes vähema väljapaistvusega ja mäng ei ütelnud veel kuigi palju. Papageno ulatusliku osa täitis A. Rinne. Juba vilnuma jõu kohaselt ta esines ka varjundusvõimetega — ja seda igakülgselt. Muidu kõlava laulu juures jääks soovitada hoidumist mõningast jõhkrustavast toonitamisest; mängu võiks arendada veelgi kergema joonega. T. Puks Sarastrona oli kõigiti sobiv. Oma aariad ta täitis hää õnnestumisega ja esines väärkalt tüübi kujutamisel. Siin ta on sattunud õigele ning tänuilukule osale.

„Paiatsites“ astusid külalistena üles kaks noort tegelast — Elsa Maasik ja Arno Niitof.

Oma rikkaliku häälematerjaliga ning tähelepanudava oskusliku ja kunstimaitselise esinemisega laulus ta tõusis hää mõjuvuseni ooperilaval. Ta evib ka silmapaistvat annet mänguliseks väljendumiseks, mistõttu kogu ülesastumine kujunes meeldivalt üllatavaks. Külastaja suutis end maksma panna vaatamata asjaolule, et Nedda-Kolombina osa pole tema iseloomule kõige sobivam. Täielist tunnustust teenis oma esinemisega A. Niitof. Tema käsitluses Tonio-Taddeo oli läbi viidud hää kunstilise eduga. Vajaliselt jõuline hää soliidse kooli juures tõusis mõjuvusele; tõlgitus arenes ilmekalt. Mängu suhtes võime alla kriipsutada maitsekalt, varjundatud esinemist. A. Niitofi juures tunneme ooperliku talendi avaldumist tähelepanudavalt.

Hooaja esimene sümfooniakontsert anti R. Kulli juhatusel N. Orlov'iga solisti kohal. Päänumbriina kanti orkestri poolt ette Čaikovski sümfoonia „Manfred“, milline sama dirigendi juhatusel on seisnud kavas mitmel puhul — alles möödunud talvelgi. Sümfoonia läbiviimine seekord arenes üldiselt õnnestumisega; kõige tagasihoidlikumaks edu suhtes jäi teise jao täitmine. A. Kapi „Adagio“ esimesest sümfooniast leidis sel määral tabatud tõlgitsemise, et seda võis pidada vajaliselt vastavaks autori kavatsustele. Eriliselt hää kordaminekuga anti Rahmaninov'i klaverikontsert nr. 2. N. Orlov

Veel üks pisimärge. „Ohvritule“ lõputaktes leidub enharmoniline võrrand: es-dis. Iseendast on see ju täiesti õige ja säädusepärane ning teoreetiliste eeskirjadega kooskõlas. Rahvalike väljannete puhul aga oleks vahest otstarbekohasem selliseid komplitseeritud võtteid mitte kasutada ja püüda asja lahendada tavaliste diatooniliste vahenditega. Ma kangesti kardan: laulja, kes hädavaevalt ja kuidagiviisi on kirjaoskaja, tingimata satub häta ega saa sellest aru, kuidas võib „mi“ võrduda „re-le“. Päälegi pole käesoleval korral suit karjuvat vajadust enharmonismi järele, sest asendades do-minoorse akordi harmoonilise kombinatsiooniga do—re-diees—sol, saame küll pisut paradoksaalse kujundi, kuid ühtlasi ka selge ja katkestamatu vihjavuse mi—mi—noorile (mi—bemoll asjatult igatseb Sol—mažoori!). Noot re-diees selle juures

ei tarvitsegi omada akordilist tähendust, ta muutub lihtsaks abinoodiks, mis viib muusika õnnelikult mi—minoori lõpujaama.

Trükitehniliselt vihud enamvähem on õnnestunud ja lasevad end lugeda. Kiri üldiselt on küllaltki selge, väljaarvatud aktsendimärgid. Ka üks korrektuuriviga on sattunud sisse: laulus „Läbi lume“ tenori osas (lhk. 13, vihk II, esimese rea esimene takt) puudub üks kaheksandikvälde, mille arvatavasti peaks katma eelneise noodi pikendus (veerandmoot).

Need üksikud, ebaolulise tähtsusega kõrvalekaldumised muidugi ei halva kuigi tunduvalt koguväljaande hinnatavat väärtust, seega kõneall olev G. Ernesaksa uudissari tähendab üldjoontes kaunistestki tõhusat rikastumist meie koorilaulu repertuaari alal.

V. Leemets.

mängis suure meisterlikkusega nii tehnilise külje kui sisulise ilme arendamisel. R. Kull avaldas väga erksat tähelepanu saateaparaadi juhi kohal.

Eesti-Inglise Kultuurühingu hooaja avaõhtul pakuti rida numbraid Riigi Ringhäälingu orkestri poolt R. Kulli juhatusel; solistina astus üles pianist E. A v e s s o n. Teosed leidsid 17., 18. ja 19. sajandist ning kaasaja loomingust. Hää valikuna anti H. Purcell'i süit nr. 1, Th. Arne klaverikontsert nr. 5 ja W. V. Wallace'i avamäng „Lurline“; tühise tootena esitati E. Coates'i „Maal“, milline asjatult pretendeerib programmile. Ettekanete kordaminek oli tunnustas vääriv.

Eesti Akadeemilise Helikunstinike Seltsi poolt korraldati konservatooriumi saalis kammermuusika-õhtu, kus Tallinnas esma-sele ettekanadele tuli E. Tubina klaverikvartett cis-moll. See teos mõjus siduvalt oma mõttevärskusega ja sisetingiga. Uudispalana pakuti samuti V. Vinogradov'i trio, milles ka ei puudu tundejoont ja püüdmist moodsama väljenduslaadi poole. Hää mõjuvusega teosena kanti ette A. Glasunovi keelpillide kvintett op. 39. Õhtu tegelasteks olid R. P a l m ja H. L a a n — viiul, R. M e r k u l o v — vioola, A. K a r j u s ja K. L a m p — čello, O. R o o t s ja V. V i n o g r a d o v — klaver. Viimane esines oma teoste täitmisel; solistina ta kandis ette 10 lastepala, milliseid olemis kuulnud juba varemgi sama seltsi poolt korraldatud kontserdil. Eeskava läbi-viimine arenes üldiselt soodsasti.

Prof. Theodor L e m b a pühitses iseseisva klaveriõhtuga oma 60. a. sünnipäeva ja 35. a. muusikalise tegevuse juubelit. Programmi oli paigutatud teoseid kontsertandi endisest repertuaarist ning valitud juure ka uut materjali; esitati klassikalist, romantikalist ja moodsamat loomingut — nende hulgas ka H. Elleri ning J. Avaviku töid. Kuigi Th. Lemba juba rea aastate jooksul pole tegele-nud kontserteerimisega, ta siiski veel suudab end avaldada esinduslikult ja näidata oma virtuososivõimeid. Õhtu mõõdus väga sümpaatses ning südamlikus õhkkonnas. Juubi-larile avaldati innukat austust nii kohalvi-bijate kui eemalt tervitajate poolt. Õnnitlusi oli tulnud rohkesti ka välismaa sõpradelt.

Iseseisva kontserdi andis Nikolai O r l o v, kes sedapuhku esines ainult Chopin'i heli-töödega. Kuna külastaja selle autori tõlgitsemises on eriti väljapaistev, siis ka õhtu ku-junes kunstihedaks. Hää tehniline täitmine ja ilmekas sisuline käsitus olid kohal esma-järguliselt. Vaatamata ainult ühe autori too-dete pakkumisele kontsertant hoidis ülal värske ja elevuse algusest lõpuni.

Eduka pianistina astus üles ka Eduard E r d m a n n, kelle suurepärasest esinemisest õp-pisime tundma juba mõõdunud hooajal. Kontserdikava sisaldas ainult ulatuslikumaid teoseid, milliste pakkumine ühe õhtu jooksul

eeldab vägagi tusedaid suutmisi. Programm viidi läbi tõusva pinevusega, reastades Bach'i, Schubert'i, Beethoven'i ja Brahms'i töid. Külastaja oma haruldaselt võimelise esinemisega jättis väga hää mulje.

Noorematest jõududest külastas meid pia-nist Bruno L u c k. Ta mängis tehnilise küp-susega ja hää interpretatsioonilise väljendu-sega. Autorite suhtes eeskava oli küllalt mit-mekesine, kusjuures pakuti ka üks H. Elleri teos — „Kellad“ — ilmekas käsitusel. Mõ-juvusega anti Mozarti D-duur rondo, samuti Bach'i c-moll tokaat; rida Liszt'i teoseid esitati ilmekalt. Vähem edukaks jäi Stra-vinski pisut ühelaadne sonaat; Regeri va-riatsioonid op. 134. kujunesid väsitavaks oma liia pikkusega.

Uue külastajana ilmus Robert C a s a d e s u s. Ta on silmapaistev pianist-virtuos ning mängib tungivusega ja bravuuriga. Teh-nika nagu tahaks vahel astuda sisust ette-poolle. Siiski tõlgitsus arenes hää väljendus-võimega. Esikohale sisulise ilmastamise pool-est tõusid Beethoven'i sonaat („Appassiona-ta“) ja prantsuse moodsama klaverimuusika tooted. Chopin'i teostest muist õnnestusid rohkem; Rameau paladega ei saavutatud just erilist väljapaistvust. Üldiselt pianist jättis endast parimad muljeid.

Viiulikunstnikest esines Herbert L a a n, kes tähelepandavalt orkestrikohustuste kõr-val on end arendanud solistivõimeteni küün-diva tasemeni. Ta mängis küllalt nõudliku programmi tehnilise kandvusega ja avaldas tõlgitsemises hääd maitsed. Üldiselt H. Laan kaldub rohkem tundejoone arendamisele kui ilutsemisele oskusliku küljega. Võimeliseks kontserdikaaslaseliseks klaveril saatjana oli O. R o o t s.

Iseseisva kontserdi enne välismaale sõitu andis Hubert A n t o n. Tema juures tõuseb rohkem esile tehniline külg ning ta kujune-mine sihib virtuososlikkuse poole. Nimetata-valt raske kava H. Anton täitis oskusliku valmisolekuga. Ometi ta avaldab järjest enam sisulist küpsust, nii et ka tõlgitsuslik osa esineb oma õigustega. H. Antoni puhulgi võime rääkida orkestrikohustustest, millised pidurdavad kujunemist solistitegevuse alal. Nii tuleb tema saavutusi hinnata just roh-kem. Sellegi kontserdil oli saatjaks O. R o o t s, pakkudes hästi tasakaalustatud kaasmängu.

Viiulikunstnikest esines veel noor soom-lanna Kerttu V a n n e, keda siin olemis kuul-nud juba kord varemgi. Vahepeäl ta on tei-nud edusamme. Tehniliselt K. Vanne suudab täita kaunis nõudlikke ülesandeid. Rohkem arenemist ilmutab vasak käsi; parem kaldub enam tooni tuseduse kui peenvõtete poole. Kahjustavalt tema mängus mõjub ohter glissandode tarvitamine. Muidu ta esines hindamist pälvival. Saatjana toimis kaunis sobival A. J o u t s e n o.

Kolmeaastase vaheaja järgi esines kontserdiga koloratuur-sopran Hella Clannan-Nõmtak. Vahepääl ta on viibinud välismaal ja teinud rännakuid ooperitrupiga. Käesoleval puhul lauljanna polnud just hää tervise juures. Nii tundus, et ta nagu suudaks vähem endisest. Võrdlemisi kaalukast kavast ettekandelt õnnestunumaks kujunes teine jagu, kus leidus ka rida eesti autorite töid; uuem nendest oli J. Aaviku tähelepandav pala „Ketra, Liisu“. Saatjana hää tasakaaluga ja painduvalt toimis P. P. L ü d i g.

Õige ulatusliku programmi pakkus koloratuur-sopran Edith Oettli koos pianist Gregor Heuer'iga. Lauljanna esines üsna maitsekalt ja ilmutas ka tehnilisi võimeid; hää! aga kaldus vähema kandvuse poole. Siisult kõige paremini õnnestusid Mozarti aariad, milliseid ta andis stiilsusega; Öökuningana aarias aga jäid saavutamata kõrgused. Külaline laulis algkeeles ka J. Aaviku „Kojiuatsuse“. Rea klaverinumbreid esitas G. Heuer, tulles keskmisele edule; saatjana ta oli rohkem kohal.

Haruldase kontsertõhtu andis greeka flöödikunstnik Lambros Demetrios Callimahos. Harvaks juhuks osutub esinemine solistina sellel instrumendil, samuti erakordsed olid ka külastaja võimed. Väga hää tehnika koos stiilse tõlgitsemisega pakkus suurt kunstielevust. Kavagi oli valitud mitmekesine ja huvitav. Siisult mõistva ning tähelepaneliku saatjana klaveril toimis P. P. L ü d i g.

Ed. Visnapuu.

Tartu

Oma järjekordses, see tähendab XVI kammermuusika-õhtu kavas Tartu Helikunsti Selts pakkus belgia muusikat. On raske seisukohta võtta ühe rahva muusika üle paari-kolme teose põhjal, päälegi kui pole kindel, et valik on tehtud kõige parematest paladest. Teatavaid omadusi võib aga siiski märkida. Nimet. kontserdi kavas oli esitatud neli komponisti — Lekeu, Delcroit, Jongen ja Rasse. Kõigis neis võis märgata ühiseid jooni. Nii Lekeu' sonaadis kui ka Delcroix' klaveri-trios võis tunda kõrget kultuurilist tagapõhja, mis väljendus päämiselt selges vormilises arenduses ja harmoonilises stiilkindluses. Kõiges selles aga ei peitu erilist originaalsust. Omalt põhi-iseloomult tundub see kõik üsna lähedasena prantsuse omaaegsele vooludele, mille üheks silmapaistvamaks kujuks on kahtlemata C. Franck. Ettekannet teostasid kohapäälseid tuntuimad kammermuusikud: E. Turgan, K. Grünberg ja V. Tilting. Solistina esines bariton Arno Niitof.

Viiuldajaist esinesid „Vanemuises“: Cecilia Hansen 25. sept., Hubert Anton 16. okt., ja Kerttu Vanne 21. okt.

Cecilia Hansen'it ei nimetata mitte asjata praegusaja suurimaks naisviul-dajaks. Tema seekordne kontsert kujunes üheks nauditavamaks õhtuks. Hansen'i mäng on väga tasakaalukas tõlgitsusest, jäädes seejuures individuaalseks mitmesuguste komponistide esitamisel. Kavasa pakuti ka uuemat repertuaari. Nii võis kuulda esimeses osas klassikuid — Händel'it, Bach'i ja Beethoven'it, kuna teises jaos esitati päämiselt moodsat muusikat. Leidus ka eesti helendeid: E. Kapi „Meloodia“ ja A. Lemba „Poème d'amour“. Klaveril saatis A. Lemba.

Hubert Anton on üks meie silmapaistvamaid interpreete. Võib julgesti ütelda, et seekordne kontsert oli üks tema küpsmaid esinemisi. Antoni mängus on palju õhulikkust, kergust ja individuaalset lüürikat. Tema toon on muutunud märksa kõlavamaks ja kandvamaks, ning fraseerimine asjalikult julgemaks. Kava oli koostatud väga maitsekalt ja asjatundlikult — Tartini, Glasunov, Chausson, Bartok-Szigeti ja Saraste (tahtnuks kuulda ka eesti helendeid). Klaverisaade O. Rootsi oli peenemaitseiselt läbimõeldud ja tasakaalukalt sooritatud.

Kerttu Vanne esines juba kolmandat korda Tartus — kuigi alati hõredale saali. Vanne on alles kujunemises ning võrreldes eelmiste kontsertidega võib ütelda, et ta on edusamme teinud ja päämiselt tehniliselt. Tema mängulaad on põhjamaiselt kare ning seda nii toonilt kui muusikaliste mõtete arenduselt. Kavasa oli Tartini-Kreisler'i, Grieg'i, Vanne, Paganini, Palmgren'i ja Saraste helendeid. Klaveril saatis Astrid Joutseno.

Pianistidest kontserteeris „Vanemuises“ Bruno Luck, kes on erakordselt suurte võimetega interpret. Oma programme koostamisel Luck eeskätt peab silmas virtuooslikkuse väljenduse võimalust ning teiselt poolt hindab vähetuntud repertuaari pakkumist. Pakutav kava (Mozart, Bach, Stravinski, Reger, Eller, Liszt) jättis kontsertandist küll hää ja tüseda, kuid siiski ühekiilgse mulje, mis avaldus eeskätt väga pianistlikus ja selges lõngis, suures tehnikas ning jõulises temperamendis, kuid ei lasknud esile kerkida täiel määral seda suurt kunstnikku, kes kõige enam avaldus esimese lisapalana ettekantud Ravel'i imekaunis palas „Kurvad linnukesed“.

Kaksikkontserdiga esinesid Draamateatris 1. okt. lauljanna Greta Milk-Barrot ja pianist Leonid Milk. Greta Milk-Barrot'i ettekandes on palju hoogu ja temperamenti. Ka ilmutab lauljanna hää! arusaamist muusikalisest vormist ja dünaamilistest liikumistest. Kahjuks hääleline külg ei suuda kontakti pidada kunstilise tõlgitsusega, mistõttu tema ettekan-

ded on mõjulepääsvamad enam deklamaatorsetes palades.

Leonid Milk on tehniliselt üks meie parmaid pianiste. Tema löök omab palju kindlust ja selgust. Kavasse oli paigutatud J. Aaviku sonaati ning Chopin'i, Liszt'i, Albeniz'i j. t. vähemaid palu, milledest mõjulepääsvamateks osutusid Liszt'i „Etüüd“ ja Chopin'i „Scherzo“ (cismoll). Tõlgitsusel puudus kohati vajalik tasakaal.

Kooridest esinesid 26. sept. Dresdeni „Kreuzchor“ ja 3. okt. Tallinna naiskoor.

Dresdeni „Kreuzchor“ oli reklameeritud poistekoorina, kuid tegelikult osutus n. n. meessegakooriks, kus soprani ja aldi partiiid sooritasid poisikesed. Koor on umbes 70-liikmeline. Võis veenduda haruldaselt pehmes ja ühtlases häälevärvingus ning peagu absoluutselt kindlas intonatsioon. Ettekandeist meeldivama mulje jättis Lasso „Vastukaja-laul“, kus vastu-kaja imitatsiooni sooritas rühm lauljaid haruldaselt kõlatäiuslikus ja kandvas pianissimo.

Tallinna Naislaulu Seltsi koor on aastateit alles noor, kuid esines võrdlemisi distsiplineeritud kunstiküpse üksusena. Oma kvaliteedilt see arvukas koor on kõrgetasemeline, ja kui arvestada andeka juhi G. Ernesaksa asjalikku ja süvenenud juhatamismeetodit, siis võib sellele koorile ennustada suurt tulevikku. Solistina esines E. Turgan, Lalo, Ravel'i ja Bartók'i teostega. Klaveril saatis V. Tiltin.

4. okt. esinesid veel vaimuliku kaksik-kontserdiga ülikooli kirikus Helene Lambert (orel) ja Mari Lang (mezzosopr).

Ed. Oja.

Rakvere

Tegevus-hooaeg eelolevateks kontsertideks on kõigis Rakvere muusikalistes organisatsioonides alanud. Käesoleva tegevusaasta avas Rakvere Rahvamaja ja Haridusseltsi segakoor kinnise kontsert-õhtuga, kus hää eduga kanti ette tuntud laulude hulgas ka äsjailmunud laule. Nimetatud koor valmistub praegu ette kontsertideks, millistest üks toimub juba eeloleva kuu alul „Küttejõus“.

Teistest segakooridest alustasid tegevust Kolmainu ja Pauluse koguduse koorid organistide R. Heinmetsa ja E. Kriisa juhatusel.

Rakvere Laulumeeeste Seltsi meeskoor hr. J. Paku juhatusel on enda ümber koonandanud peagu 40-liikmelise meestelaulu harastajate pere, ning on alanud hoogsat tegevust.

Puhkpillikoorigest päälle elukutseliste — 1. div. orkestri — tegutsevad K. L.

Rakvere I Maleva orkester ja Vabat. Tule-tõrje Ühingu pasunakoor. Viimases toimus ka orkestrijuhitide vahetus.

Senine juht hr. H. Lätti, kes ühtlasi oli möödunud aastal kohaliku sümfooniaorkestri organiseerijaks, lahkus elukoha muutmise tõttu oma kohalt. Tema järeltulijana juhib Vab. Tulet. Ühingu pasunakoori hr. J. Pragi.

Samuti lahkus Rakverest ka kohaliku Kunsti-Klubi esimees ja asutajaid liikmeid kujur A. Vomm. Tema algatusel korraldas Kunsti-Klubi nii mõnegi ilusa muusika-õhtu, anti ka referaate.

Käesoleva kuu lõpul külastas Rakveret Tartu Muusikakooli õppejõud viiulikunstnik Ev. Turgan, V. Tiltin'gu klaverisaatega, pakkudes hästiviimistletud klaviersiiklaste palade hulgas ka uuemaid helitöid.

Kohalik Näitlejate Ring kaalub võimalusi alalise teatritrupi moodustamiseks, et rakverlastele eeloleval talvel päälle sõnalavastuste ette kanda palgalise näitejuhi töötades ka operette, kuid see on olnud muidugi majanduslikust kandepinnast — ainelistest võimalustest.

Kõigi rakverelaste silmad vaatavad aga pooleli olevale teatrihoonele ja ootavad igatsusega aega, millal Rakvere saaks hää akustikaga saali, kus võiks päälle kohalike ettekannete nautida mõnuga ka külaliskoore, kelle ettekanded tihtigi Käsitöölise Seltsi saali ebasobiva akustika tõttu peent väljatöötust ja nüansse ei lase mõjule pääseda.

E. S.

Viljandi

Käesoleval sügisel kontsertide hooaeg algas Viljandis 4. oktoobril. Sel päeval korraldasid Haridusseltsi saalis kontserdi viiulikunstnik H. Laan ja klaverikunstnik O. Roots. Noored kunstnikud esitasid raske ja väärtusliku kava, millest nimetada tuleb Beethoven'i „Kreutzeri-sonaati“, Mendelssohn'i viiulikontserti ja Chopin'i h-moll sonaati.

H. Laan näitas ennast tubli kunstnikuna, ta mängis pehme südamliku tooniga ja kaugele arendatud tehnikaga. O. Roots oma esinemises näitas suurt virtuositeeti, kuid siiski mitte külma säravat tehnikat, vaid pehmet ja sooja ettekannet. Mõlemad kunstnikud mängisid suure seemise pingega ja tekitasid kuulajais vaimustust just ettekandelise küljega.

10. okt. kohalik Naisklubi korraldas Haridusseltsi saalis lauljanna Therese Reikontserdi, kus saatjana ja kaastegeva solistina esines klaverikunstnik Aino Kõrb.

Tehniliselt pakkus T. Rei laul häädkooli; kergusega laulis ta koloratuurse iseloomuga laule, kuid kõlalises küljest ei

pääsenud ta ettekanded küllaldaselt mõjule. Aino Kõrvi mängus on märgata tunduvalt edenemist sellest ajast, mil ta lahkus Viljandist. Eriti paistab välja kunstniku isikupärasuse süvenemine palade tõlgitsemisel.

Korraldajad suutsid selle kontserdi puhul saali välja müüa, mis Viljandis on haruldaseks nähteks.

16. oktoobril esines „Koidu“ saalis Akaadeemiline Meeskoor helilooja R. Ritsingu juhatusel. Kontserdi kava koosnes meie hõimurahvaste ja eesti helitõist.

Koor esines õige väikesearvulises koosseisus, mis ei lubanud ettekandele paisuda jõuliseks ja haaravaks. Tugevakõlalisi laule oli kavas üldse vähe ja koorijuht

püüdis efekti saavutada just pianoga. Ning peab ütlema, et koori pianissimo oli tõesti haruldane: intonatsioonilt puhas, kõlav ja hästi väljapeetud. Lähimõeldud ning hoolega viimistletud olid ka kõik dünaamilised tõusud ja langused; koori diktsioon selge ja laitmatu. Rohkearvuline publik jagas koorile ja juhile palju kiitust.

Kontserdil solistiks oli sopran Paula Neuman, kelle esinemine ei pakkunud seda, mida võis temalt oodata. Klaveril saatis J. Kaudre.

Käesolev hooaeg Viljandis algas küllaliste kontsertidega. Kohalikud muusikategelased alles novembri keskel jõuavad esimese kontserdini.

P. V.

Miks ja millal aplausitakse

Hüval vanal ajal tähendas tugev aplaus menu, nõrk aga menutust. Kui juhtus tormlik kiiduavalduste plagin „bravo“-hüüetega segamini, võis helilooja või interpreet koju minna õndsas tujus puhkama õiglase mehe und. Aga meie päeval teab ta, et aplaus ei tähenda midagi — mitte midagi. Ja helilooja või virtuoos, kellele eile õntul mõirati metsikus vaimustuses au ja kiitust, võib teisel päeval kui ta suvatseb lehti lugeda) leida, et ta olevat null, soolapuhuja, Bach'i kahvatu vari, laadakangelane.

Millest on tingitud see meie ajal nii tavaline nähtus, see alati nii häätujuline elav aplaus? Keegi professor on publikule ette heitnud igasuguse asjatundmise puudumist, täielikku võimetust lahutada hääd halvast. Ta olevat näinud kuulajas-konda aplausivat ettekandele, kus üks orkestrantidest mänginud vale osa. Kuid vahest publik suhtus asjasse hääsüdamlilikult, miks oleksid pidanud teenitud kiidust ilma jääma nood teised üheksakümendüheksa tublit muusikut nende kolleegi rumala äparduse pärast.

Aplaus on enamasti tingitud viisakusest. Elatanud helilooja kohta üteldakse: „Vae ne vana, plaksutagem talle, paljuks ta muud veel teenib.“ On helilooja noor, siis korratatakse sama lauset, asendades sõna „vana“ väljendusega „noorur“. Mängib pianist hästi, siis aplausitakse talle õnnestumise tõttu; halva mängu puhul plaksutatakse aga kaastundest (muide, kui taitatakse esinemise viletsust). On ta tulnud võõrsilt, aplausitakse põhjusel, et keegi teda ei tunne, omakandi mehele aga

plaksutab rahvas seepärast, et kõik ju teda tunnevad.

Kuid leidub veel üks põhjus vahet teemata aplausiks, nimelt järgmine: kaas-aegne „modern“ muusika oma alatise dissonantside tarvitamisega on tavalise kuulaja teinud umbusklikuks enda võimete vastu õige ja vale eritlemiseks. Näiteks, säääl läheb keegi kontserdile, ühel või teisel põhjusel (enamasti vist kokkuhoidu pärast) eeskava omandamata. Ta nendib, et ettekantav muusika on kahtlemata veider, ei ole aga kindel selles, kas toimub säääl praegu mõrv Wagner'i kallal, või elustatakse Schönberg'i. Otsustab, et see on Schönberg, lõpu lähenedes tunneb, kuis ometi mängijad oma mehise võitluse eest on pälvinud tublit tasu, ja kuna viisakus keelab pildumast neile mõne sendi jootrahaks, heidab ta neile kämblatäie plaksutusi. Tõepoolest aga ei olnud too „kompositsioon“ Schönberg'ilt, vaid „kombinat-sioon“ noodikoguhoidjalt, kes eksikombel puldile oli jaganud: ühele „Lohengrini lah-kumist“ ja teisele „Isolde armusurma“, — kusjuures tagatipuks veel C-klarneti osa sattus B-klarneti kätte, kornod f-krooni asemel mängisid e-krooniga, violad aga ei märganud tähele panna, et nad viilivad diskandivõtmes.

Nali — aga kui palju kuulajaid tunneb üksikute komponistide helitõõde stiililisi eriomadusi, teab autoreist midagi täpsemalt — kõnelemata mõnest üksikust üldlevinud teosest?

Kui Spohri (1784—1859) „Jessonda“ uvertiür peaks kuulutatama uudisteoseks, kas publik ei võtaks teda nitsugusena? Ja

kui orkester seda armutult vassideks peaks ette kandma, kas ei peetaks seda teost moderniks muusikaks, mis kaunis imelik, kuid paiguti üsna kõlarikas?

Mozart'i ajal, kui teos kõlas valesti, siis ta oligi vale, ja rahvas ei püüdnud varjata oma vastumeelsust. Beethoven'i juures mõne passaaži ebakõla seletati autori isemeelsusega, aga ei nimetatud kauniks. Kogu möödunud sajandil, kuni Richard Strauss'ini hinnati tahtlikku kakofooniat inetu kõlana, eraldades teda selgesti põhjendatud ettevalmistatud dissonantsi mõistest. 1910. aastast päale ei suuda kuulajaskond enam eritella tahtlikku „viga“ kogemata viperusest*). Üks Skrjabin teos ta viimastest loomisjärgust oli ette kantud juba palju kordi, enne kui keegi dirigent avastas kopistil õige pikalt kestva kirjutusvea ühes partiis, ent see viga polnud

*) Võrreldagu seda ühe vene arvustaja ütlusega: Stravinski „Petruška“ olevat maalitud uutlitsamudaga, kuid... geniaalselt. Viimane seik on möödunudva tähtsusega. Eritellakse, analüüsitakse harjumuse, reeglite najal, viimased aga tulenevad elavaist heliteoseist. Harjumus, teooria ei käi geeniusel eel, vaid lonkavad selle kannul. Et see asjaolu ukse avab pärani ka andevaesusele, spekulantismile heliloomise alal, on kurb, kuid vältimatu nähtus. Tsunffi määrustega ta vastu võitleda ei saa, küll aga publiku üldise maitse taseme tõstmisega. Referent.

seganud teose entusiastlikku vastuvõttu külbemevõrdki!

Aplaus on seega üldiselt õigemini kaastunde kui otsustuse avaldus, eriti suuris linnus, kus igale maitse-suunale leidub küllalt pooldajaid, et alati kindel olla aplausile ja seda paista lasta hüglamenuna. Väiksemais linnus, kus publiku koosseis on enamasti püsiv, osutub aplaus arvata-vasti publiku tunnete õigeks näitajaks.

Siiski ei ilmne publiku poolehoid teesele siingi täiel määral aplausi näol. Kui, näiteks, pärast Brahms'i neljandat sümfooniat järgnevale Vieuxtemps' viiulikontserdile enam aplausitakse, ei või ometi kahtlustada, et kuulajad tegelikult alahindaks Brahms'i. Tõepoolest aga ei kannatagi mõned suurteosed aplausi (näit., Brahms'i requiem, mille õrna lõpu üleva järelmõju aplaus rikuks sootuks, — selle vastu Beethoven'i „Üheksas“ on vägevamaid spontaanse aplausi allikaid).

Meist paljud armastavad aplausi, aga kui mõnikord meie esinemisele, avaldugu see heliteoses, heliteose ettekandes, laulus või kõnes, vastatakse hauavaikusega, lohutugem, et tohime sellist suhtumist sageli vastu võtta mitte vaikse põlastuse-na, vaid hääkskiiduna, mis on liig sügav, et väljenduda aplausis.

Alexander Brent Smith'i järgi.

Mitmesugust

Tulemas suurejooneline marsside võistlus.

Lauljate Liidu Puhkpillimuusika Sektsiooni korraldusel on tulemas suurejoonelisem marsside võistlus, mis meil seni leidnud aset. Auhindade kogusumma on praegu selgitamisel, kuid oletuste kohaselt paisub üle tuhande krooni. Asja hääks kordaminekuks on lubanud väärikäid auhindu panna välja Kaitsevägede Ülemjuhataja, Kaitseleidu ülem, Politseiametnike Kogu, Tuletõrje Liit jne. Esimese auhinnana on nähtud ette Kr. 300.—, päale selle eriauhindu. Võistluse väljakuulutamine leiab aset loodetavasti novembrikuu alul. Võrdlemisi kõrgete auhindadega tahetakse ergutada võistlusest osa võtma ka meie tunnumaid heliloojaid.

Ilmus kaks uut puhkpillikoori helindit.

Lauljate Liidu Puhkpillimuusika Sektsiooni kirjastusel ilmus trükist J. Hiob'i „Largo religioso“, kantaadist „Jesaja kuulutamine“. See on vaimuliku laadiga helind, mis sobib ettekandeks kiriklikel

sündmusil. Meil seni puudus algupärane vastavasisuline helind puhkpillikoorige, seetõttu „Largo religioso“ juba müüd on leidnud arvukat levikut. Teisena ilmus Ü. Topman'i marss „Viking“, mis sai tunnustuse osaliseks hiljuti toimunud Riigi Ringhäälingu helindite võistlusel ja osteti R-Ringhäälingu poolt.

Trükitakse uusi puhkpillikoorige helindeid.

Lauljate Liidu Puhkpillimuusika Sektsiooni kirjastusel ilmub käesoleva aasta lõpuks rida uusi helitõid n.ü. rakendusmuusika alal. Trükki on antud „Tantsud I“, mis sisaldab noore helilooja V. Reiman'i loodud tango, foks-troti, inglisisvalsi ja valsi. Tantsude vihik ilmub trükist juba novembri alul. Teine vihik kavatsetakse koostada vanematest tantsupaladest ning antakse trükki käesoleva aasta lõpupoole. Päale selle ilmub J. Jürgenson'i valss „Rukkirääk“ puhkpillikoorige säädes. Mainitud helind on saanud elava vastuvõtu osaliseks sega- ja naiskoorige säädes. Sama

on loota ka puhkpillikoori säädele, kuna see on kasutatav nii tantsuks kui ettekan-
deks. Edasi on antud trüki üks uut
marssi — G. Ernesaksa „Kotkarist“ ja
Ü. Topman'i „Marss nr. 2“.

Uusi laule naiskoorile.

Lauljate Liidu kirjastusel ilmub lähe-
mal ajal naiskooridele uusi laule sarjas
„Eesti Naiskoorid“. Kirjastamiseks on
valitud välja G. Ernesaksa laulud „Valge
on suveöö“ ja „Kella hääli“, Ed. Oja „Kan-
gakudumise laul“, M. Saare „Hällilaul“ ja
J. Aaviku „Suvelaul“.

Valimik muusika-oskussõnu.

E. Akadeemilise Helikunstnike Seltsi
muusikateadusliku sektsiooni terminoloogia-
toimikonna poolt ilmus neil päevil
„Valimik muusika-oskussõnu“. Vihik si-
saldab 12-nel leheküljel termineid — sele-
tusteta. Väljaanne tahab olla märksõ-
nastikuks ja ühtlustavaks juhiseks ter-
minite kirjutamisel. Vihiku lõpus paku-
takse ka lisamärkmeid muusikalise os-
kuskeele ortograafia alalt. Mainitud va-
limik on õieti eelsammuks edaspidistele
kavatsustele muusika-oskussõnastiku väl-
jaandmise alal.

E. V. Tallinna Konservatooriumi õpilas- kond hakkab organiseeruma.

Möödunud aastal kutsuti kokku konser-
vatooriumi õpilaste koosolek, kus valiti
komisjon, kes pidi välja töötama õpilas-
kogu põhikirja ning astuma esimesi sam-
me organiseerimiseks. Asi jäi aga varsti
soiku. Nüüd on küsimus uuesti tõstetud
päevakorraile ning loodetavasti viiakse ku-
jundamine peatselt läbi vastavalt riigis-
tatud konservatooriumi laadile ja mää-
rustega fikseeritud kasvandike koossei-
sule.

Tartu Helikunsti Selts,

endise nimega Muusikalise Hariduse ja
Kultuuri Edendamise Selts, mälestas
28. okt. s. a. oma 10-aastast tegevust pi-
duliku kontserdiga „Vanemuises“.

Selts algas oma tegevust 29. okt.
1926. a. Seltsi asutajaks olid Tartu heli-
loojad, muusikaõpetajad ja seltskonnatege-
lased. Seltsi esimeseks sammuks oli Tar-
tu Kõrgema Muusikakooli asutamine, mis
sai end. Tartu Konservatooriumi järeltuli-
jaks.

1928. ja 1929. aastatel korraldas selts
Tartu suvemuusikat, moodustades selleks
40-liikmelise orkestri, andes ligemale 80
kontserti mõlema suve jooksul.

Kuna suvemuusika tekitas aineliselt
kahju, pidi selts sellest loobuma. Nii al-

gas selts uue alaga — ja nimelt kammer-
muusika-õhtute korraldamisega, mis leidis
seltskonnas ja ajakirjanduses sooja vastu-
kaja. Üldse on seni korraldatud 15 kam-
mermuusika-õhtut.

Orkestrikontsertide ja kammermuusika-
õhtute kõrval on Tartu Helikunsti Seltsi
segakoor korraldanud rea esinemisi.

Kõigi nende ettevõtete energiliseks juh-
tijaks on olnud helilooja Miina Härma
Tartu Helikunsti Seltsi asutamisest alates.

Tartu Meeslaulu Selts,

lõpetades 1935/36. lauluaastat, avaldas
oma XIII tegevusaasta kohta trükitud
aruande, milles leiame järgmist:

Lauluharjutusi on peetud 85, millistest
osavõtt on olnud 67%. Lauluaasta jooksul
on läbi võetud üldse 58 laulu; uusi laule
ette kantud 21. Kontserte on olnud 7,
muid esinemisi 10.

27. juulil 1936. a. ülemaalise võistluslau-
misel koor sai I liigi I-b auhinna.

Seltsi praegusesse koosseisu kuulub te-
gev- ja toetajateliikmetega kokku 234
liiget.

Tegevusaasta kassa aruanne on tasakaa-
lustatud 5.189,30 kroonile. 1936/37. a.
eelarve esitatakse juhataise poolt üldkoos-
olekule 3.522,46 krooniga tasakaalus.
Seltsi esimeheks on Jaan Sutt; kooriju-
hiks Eduard Tubin ja asjaajajaks Jo-
hannes Äro.

Kõiki neid arve vaadeldes on näha, et
Tartu Meeslaulu Seltsi tegevus areneb
progresiivselt, mis on kindlasti tingitud
häast koostööst.

Meeskooride esinduskogu koosolek lükati edasi.

Eelmises numbris teatasime, et Lau-
lajate Liidu Meeskooride Sektsiooni esindus-
kogu koosolek peetakse Tallinnas 31. ok-
toobril. Ettetulnud takistuste tõttu pee-
takse sellal vaid Sektsiooni juhataise koos-
olek, kuna esinduskogu koosolek on lüka-
tud edasi.

Uus juhatus Nõmme Meestelaulu Seltsile.

23. okt. peeti Nõmme Meestelaulu Seltsi
pääkoosolek. Liikmemaksuks määrati te-
geviliikmetele 2 kr. aastas. Eelarve
1936/37. aastaks võeti vastu 750 krooniga
tasakaalus.

Uueks esimeheks valiti senine abiesi-
mees Th. Lambert, kuna uuteks juhatus-
liikmeteks said J. Sunts, H. Tober, J. Roosa,
E. Ernits ja A. Laidroo.

Tallinna naiskooride kontsert.

kavatsetakse korraldada Tallinnas 1937. a.
sügisel. Kontserdil esineksid iga koor

eraldi mõne lauluga ning kõik koorid koos arvatavasti XI üldlaulupeo naiskooride kavaga.

Viljandi „Koidu“ saal ehitatakse kontsertsaaliks.

Viljandis tekkis käesoleval hooajal kontsertsaali kriis. Senini peeti kõik kontserdid Haridusseltsi saalis, mis on suurim ja hää akustikaga saal Viljandis. Nüüd Haridusseltsi juhatus ei taha enam oma koolimaja saali võõrastele üürida, vaid jätab selle ainult kooli kasutada. „Koidu“ saal aga on väga korratud olekus, ja veel halvem, seda ei saa kunagi soojaks, mis kontsertide korraldamise teeb sääli peagu võimatuks.

Nüüd „Koidu“ juhatus otsustas juba eeloleval talvel saali juures ette võtta põhjaliku remondi. Lava asemele ehitatakse kontsertpoodium, säetakse ümber küte ja valgustus, saali pannakse parkettpõrand, laiendatakse kõrvalruume jne. Kogu ümberehitus maksab esialgse arvestuse järele 5000 kr.

Otepää Tuletõrjele laulukoor ja parem orkester.

Otepää Tuletõrje Ühingu poolt kutsuti ellu uus segakoor, mis seni ühingul puudus. Koori hakkab juhtima A. Krents. Korraldamisele tuleb ka tuletõrje orkester, mille ümber viimasel ajal nii palju on murtud „piike“.

Voka ÜENÜ osakond 10-aastane.

Oktoobrikuu lõpupäevil võis ÜENÜ Voka osakond tagasi vaadata oma 10-aastasele viljakale tegevusele. Juubelipäevä pühitsemiseks korraldati aktus ning pidi kohalikus koolimajas.

ÜENÜ Voka osakond on üks tegevusvõimsamaid noorsoo-organisatsioone kogu Alutagusel. Osakonna tegevus on saanud kujuneda viljakaks seetõttu, et ümbruskonna arengumeelsemad noored — arvult 50 — on kõik rakendatud tööle. Eriti viljakas on laulukoori tegevus, mille juhatajaks A. Salutamm.

Pihlta mehed asutavad puhkpillkoori.

Pihlta seltskonnategelased otsustasid kutsuda ellu ülevallalise puhkpillkoori, mille juhatajaks kutsuti agr. Triipan Kõljala põllutöökoolist.

Haljalas vahetati muusikajuhti.

Käesoleva aasta sügisel lahkus Haljalast tunnustuse saanud muusikamees hr. Paul Eessaar, kes kohaliku orkestri ja laulukoori süstemaatilise tööga viis üsna

hääle tasemele. Hr. Eessaar töötab, Haljalas õpetajana ja asus oma uuele ametikohale Varangule. Tema tööd jätkab õp. Elmar Saage, kes siiani oli Väike-Maarjas. Avispea segakoori kauaaegseks juhiks.

Puiatu Haridusselts 30-aastane.

25. okt. pidas Puiatu Haridusselts 30-dat aastapäeva. Kell 11 päeval algas pidulik koosolek, kus seltsi auliikmeks valiti end. koolijuhataja Tõnis Raudsepp.

Tervitusi oli saabunud üle 20. Kohal viibisid ning löid naelu lipuvardasse 12 organisatsiooni esindajat.

Seltsi raamatukogu on suuruselt (2000 köidet) teisel kohal Viljandimaal. Seltsi valdusel oleva varanduse kogusumma on 11.000 krooni, sellest seltsi omandus 8000 kr.

Eriti hindamisväärt on esimehe Joh. Piiri teened, kes juba 30 a. on tegev seltsi juures.

Määrati kindlaks läti ja soome laulud üldlaulupeo kavas.

Lauljate Liidu nõukogu andis juhatussele volituse valida XI üldlaulupeo kavva üks soome ja läti laul. Liidu juhatus on otsustanud võtta kavva läti lauluna rahvaviisi „Tutiline linnuke“, säetud Melngailis'e poolt, ning soome lauluks Hagfors'i „Imatrale“. Mõlemad laulud ilmuvad üldsegakooride noodiraamatus.

Noorte heliloojate võistlus

(„Concours Jeunesse 1937“) korraldatakse kõigist rahvusist nooremaile heliloojatele, kes sündinud pärast 1906. aastat. Võistlevad kammerteosed (maksimaalne koosseis: soolo-keelkvintett, flööt, oboe, klarinet, fagott, 2 kornot, trompēt, klaver, 1 löökpillimängija). Kestus kuni 20 min. Žüriis: Scherchen, de Falla, Honegger, Roussel j. t. 4 auhinda 1000 belgia fr. suuruses. Tähtpäev 15. jaanuar 1937. Teateid saab Brüsseli filharmoonialt — „Société Philharmonique de Bruxelles“, Palais des Beaux-Arts, Bruxelles.

Rahvusvaheline lauluvõistlus

(kõigile häälele) leidis aset Brüsselis 18.—25. oktoobrini. Auhindadest kandis üks kuulsat lauljatarit Malibrant'i nime, kelle 100. surmapäeva mälestatakse tänavu.

Pierre-Octave Ferroud,

tuntud prantsuse helilooja-modernist (sünd. 1900), sai surma autoõnnetusel Ungaris. Tema on loonud sümfoonia, kvarteti, sonaate, balleti „Kirurgia“ j. m.

Eugène Cools,

prantsuse helilooja (sünd. 1877), kes on loonud sümfoonilisi ja kammermuusika teeseid, opereid ja operette, lahkus surma läbi. Oli Pariisi konservatooriumi professoriks ja kirjastuse „Eschig'i“ juhtivaks jõuks.

Julien Tiersot

surmaga, 80 aasta vanuses, on muusikateadus, eriti aga muusikafolkloor, kaotanud silmapaistvama esindaja.

„Lastenurk“

prantsuse film Debussy samanimelise klaveripalade tsükli aineil premjeeriti hiljuti Veneetsia filmivõistlusel.

Suurim orel Euroopas

püstitatakse praegu Nürnbergi Luitpold-Halles. Orel saab ca 15000 vilega (ehk üle 220 registriga). Tal on 5 manuaali, 1 pedaal, 60 abiregistrit, 3 žalusiipaisutajat, 2 krešendovaltsi. Orel töötab 28 hob. jõul. elektrimootoriga. Traktuur, muidugi, on elektriline. Oreli pikim vile ulatub 12 meetrini, kõige lühem on 1 sm. pikk. Orel kohandatakse eriti ka raadio-ülekannete.

Hügelmuusikapidustused

leiavad lähemal ajal aset Londoni Crystal Palace'is, ligi 200 muusikaseltsi osavõtul. Esiettekandele tuleb m. s. Arthur Bliss'i sümfooniline luulend „Kenilworth“, Walter Scott'i romaani aineil.

Klaverinäitus

korraldati 12.—26. sept. Londoni Dorland Hallis; väljapanekute hulgas oli klaver aastast 1710, edasi kõige suurem klaver maailmas, koolipianiinosid, mitmesuguseid haruldasi käsikirju ja noote. Erilist tähelepanu äratas uus tüüp odavahinnalisi käabusklavereid.

Briti tantsu-komponistide

huvide kaitseks asutati äsja Londonis „British Authors' and Composers' Protection Association“ (sekret. aadress: Mr. Sidney Petty, Hampton Rd., Ilford). Uus selts taotleb maksuma panna nõuet, et 40—50% Briti raadios levitatavast tantsumuusikast oleks briti päritoluga.

Ei kunagi varem

pole Inglismaal valitsenud selline kontserdielevus, nagu käesoleval hooajal: ühes suuremas ajalehes võtavad üheainsa päeva kontserdikuulutused oma olla kaheksa veergu tihedat trükki.

Bernard van Dieren

inglise helilooja, modernist (ka muusikakirjanik), kelle isa oli hollandlane, ema prantslane, suri hiljuti 48 aasta vanuses.

Plunket Greene,

kuulus iiri bass-kontsertlaulja, suri Londonis 71 aasta vanuses. Ta õpetajad olid sakslane Alfred Blume ja ungarlane Francis Korbay. Tema kõrgetasemeline repertuaar sisaldas kaugelt üle pooletuhande numbriga (esijoones Schumann, Schubert, Brahms ja inglise laule Parry'lt, Stanford'ilt j. t.). Greene tegutses ka laulu-professorina ja kirjanikuna. Eriti väärtuslikud teosed ta sulest on „Interpretation in Song“ (laulusteetikast) ja Charles Villier Stanford'i biograafia. Greene oli esimesi, kes Inglismaal andis soololaulukontserte („song-recitals“).

Berliini Kunstiolümpiaadid

krooniti itaallase Liviabella sümfoonia teise auhinnaga.

Beethoveni sünnimaja Bonnis

külastas tänavu augusti kolme nädala jooksul 6.200 isikut.

100 orkestrist,

mis praegu korrapäraselt töötavad Saksas, saavad 23 toetust riigilt ja 64 — kogukondadelt.

Senitundmatu kontsert Čaikovskilt.

Leningradi konservatooriumi arhiivist leiti Čaikovski senitundmatu kantaat „Ood rõõmule“, mis on kirjutatud orkestrile, koorile ja solistidele ja kantud ette ainult kord eksamil, kui Čaikovski lõpetas konservatooriumi. Kantaat on loodud Schilleri tekstile „Ood rõõmule“, millele Beethoven kirjutas oma kuulsu üheksanda sümfoonia. Leitud kantaat antakse välja lähemal ajal.

Rahvalike muusikainstrumentide näitus Moskvas.

Tuleval aastal korraldatakse Moskvas suur muusikainstrumentide näitus paljudelt Nõukogude Vene rahvastelt.

Näituse jaoks kogutakse kuni 900 kõige mitmekesisemat pilli, alates primitiivsetest ja lõpetades keerukaimatega, millised annavad ajaloolise pildi iga instrumendi tekkimisest ning arenemisest.

On juba saabunud esimesed eksponaadid. Oirootiasst (Lääne-Siberist) saadi huvitavad vibupillid „kuučin“ ja „ikili“ ning kitkupill „topšeur“. Krimmist toodi vanaaegne guslite tüüpi instrument „santur“, „kavan“ (villespill) j. m. s.

Lähemal ajal saadetakse mitmesugustesse Nõukogude Vene paikkondadesse

eriekspeditsioonid rahvainstrumentide ja muusikalise folkloori kogumiseks. Ekspeditsioonid samuti selgitavad paremaid rahvamuusikuid ning laulikuid, kes võtavad osa kontsertidest näituse ajal.

Nõukogude Vene sümfooniaorkester.

Ülemaalise kunstikomitee otsusel loodi Moskvas riiklik sümfooniaorkester, mille line koosneb 130 paremast muusikust. Orkestri kunstiliseks juhiks on O. Klemperer, tema asendajaks rahva-artist A. Hauk.

Osa kontserte läheb paremate vene ja välismaa dirigentide juhatusel, kellede hulgas esinevad — E. Kleiber, B. Walter, F. Weingartner, A. Ansermet, F. Stiedry.

Kontserdid algasid 5. oktoobrist. Sessooni esimene pool on pühendatud Beethoven'i ja Bach'i loomingule. Esinemistest võtab osa ka uuestiasutatud 150-liikmeline riiklik koor.

Mille juures töötavad tähtsamad Nõukogude Vene komponistid.

Hiljuti helilooja S. Vassilenko lõpetas balleti „Mustlased“ Puškini samanimelise poemi järgi. Ballett kantakse käesoleval sesoonil ette V. J. Nemirovič-Dančenko nimelises teatris. Praegu komponist kirjutab muusikat „Boris Godunovile“ Väikese Teatri jaoks.

Komponist N. Mjaskovski'l valmis tema 16-nes sümfoonia; ettekandele see tuleb jooksval hooajal. Praegu Mjaskovski töötab uue sümfoonilise teose kallal.

Rahva-artist, helilooja R. Glier kirjutab ooperit „1905. aasta“ dramaturg D. Džabarõ süžeele; pääle selle ta töötab rahvalaulude juures.

Komponist A. Veprik kirjutab „Hõiskelaulu“ koorile orkestriga. Oktoobrirevolutsiooni 20. aastapäevaks tal valmib sümfooniline teos sotsialistlikul isamaalisel teemil.

Helilooja S. Prokofjev kirjutab muusikat dramaatilisele näidendile „Eugen Onegin“, milline läheb ettekandele Kammerteatris.

Komponist L. Polovinkin kirjutas ooperi „Kuldkala“, mida praegu etendatakse Keskses Lasteteatris ja Kiievi ooperis. Nimetatud lasteteatri jaoks autor loob muusikat A. Tolstoi „Kuldsele võtmele“, lõpetab teist klaverikontserti ja tegutseb lastelaulude alal.

Pöördunud tagasi matkalt Kabardino-Balkaarias B. Šehter töötab suure sümfoonilise teose juures, mille aluseks on laulud Kabardino-Balkaaria rahvuslikust kangalasepõsest.

M. Koval lõpetab ooperit „Talu“ Puškini „Krahv Nulini“ süžeel. Helilooja G. Krein kirjutab teost „Kolm sümfoonilist episoodi Leninist“ ja klaverikontserti orkestriga.

Ossip Gabrilowitsch,

vene-juudi helikunstnik, suri 14. sept. 58 aasta vanuses Detroitis (USA). Gabrilowitsch oli maailmakuulus pianistina (oli Tolstofi Rubinstein'i ja Leschetitzky õpilane) ja paistis silma ka dirigendina (tema juhtimisel tõusis Detroiti orkester väga kõrgele tasemele). Heliloojana on kadunu avaldanud čello- ja klaveripalasisid.

Õiendus.

„Muusikalehes“ nr. 9, lk. 182 peab pildi all E. Melngailis'e nime asemel olema J. Medinš.

Nali naljaks

Noh, ega ma teile ei ütle.

Orelkunstnik P. Presnikov on alati olnud hädas lipsu ettesidumisega. Varem tal tegi seda ema, nüüd juba ligi kümme-kond aastat hoolitseb niihästi selle toimingu kui muu rietumisse puutuda korrastamise eest abikaasa.

Kui vahel — eriti suveti — P. Presnikov jääb linna üksinda, ta ei kannu kunagi lipsu, vaid laseb ikka kuidagi „niisama“. Siis pole ka just suuremat häda „kaelamähkimisega“.

Hiljuti aga juhtus nii, et P. Presnikov pidi „ihuüksinda“ minema reisule — ning

seda esindusliku välimusega. Nimelt ta käis koos „Raudami“ segakooriga Riias ja Kaunases.

Esialgu polnud viga õieti midagi, sest kodus pandi lips ilusasti kaela, saapad jalga ning nõõbid kõik kinni. Sõidul ta jäi peagu riidesse, nii et Riias võis liikuda päris sileda mehena. Samal kombel jõuti ka Kaunasesse ja käidi kontserdil ning õiendati muid asju.

Siis aga juhtus tulema vältimatu tarvidus magada harilikus korras pesuväel. Hommikul kõige muuga sai ikka kuidagi korda, aga lips tõrkus kangekaelselt asumast oma kohale. Oleks ju võinud paluda

mõne kaasreisija või vastuvõtja abi, kuid asi siiski tundus natuke veider ja ebaumugav.

P. Presnikov katsus siis omamoodi: tõmbas palitu selga, lõi krae üles ning ajas nii läbi kuni tagasi Riiani. Siin aga läks asi täbaraks, sest ees seisis sääraseid käike ja koosviibimisi, kus palituga ei sobi enam kuidagi.

Viimases hädas tuli Presnikovil äkki meele, et mul ju Riias elab tädipoeg, keda külastasin enne läbisõidul.

Niisugune rõõm tabab inimest võõrsil harva, kui siis lahti läks. P. Presnikov on kord juba nohe liduma. Nüüd ta pistis vagunist minema niisuguse valuga, et kaaslasel arvasid olevat juhtunud midagi erakordselt hullu.

Kui P. Presnikov umbes poole tunni pärast naerataval näol jõuab teiste juure tagasi, küsitakse ennise äkilise rabina põhjusi.

„Mul oli tädipoja poole ruttu asja; ta tahtis koju terviseid saata,“ muheleb Presnikov mõnusa rahuldusega, endal kolme numbril võrra suurem sugulase krae kaelas ja — lips ees!

Kuhu sa ikka pääsed.

Wagneri ooperist nimategelase Lohengrini kübara tippu on asetatud minigisugune lind, kõrval tiivad püsti — vist tuvi, graalisümbol. Ühel etendusel see kübar on M. Tarasele sattunud pähe tagurpidi: linnul saba ees ja nokk kukla poole.

Niipea, kui Lohengrin jõuab kohale oma luigega ning jumalate saadikuna teeb suu lahti, muutuvad laval tegelased ebakohaselt rahutuks — munitakse, müksatakse üksteist. Kulisside tagantki on märgatud äpardust; jälgijad näitavad sõrmega päälale või teevad ringe ümber nupu. Taras katsub korraks kätega, kuid häda pole midagi: kübar istub kõvasti pääs.

Etteaste ei lõpe nii ruttu. Vastumängijad võitlevad endaga, et jääda tõsiseks. N. Loona ei suudagi välja pidada, vaid turtsatab laulmise ajal naerma.

Viimaks ometi on Lohengrinil minek. Kõik hingavad kergendatult, sest järgmine etteaste võib nüüd areneda segamatult.

Tarase uueks ilmutamiseks ollakse juba jõutud vahejuhtum unustadagi. Asi tohiks jälle liikuda, nagu kord ja kohus. Aga ärge te nüüd arvake, et jäigi sellega. Lohengrini kübar on vahepeäl läbi teinud küll ümbertõstmise, kuid poole ringi asemel terve: linnuke istub jälle sabaga ette ja nokaga kuklasse.

Kas on olemas eesti keelt?

Meil Eestimaal võid liiga sagedasti kontserdikavadest kõike muud lugeda rohkem kui eesti keelt. Publikule pannakse vägisi päälle kohustus, et ta peab enne omandama põhjaliku filoloogilise hariduse, kui julgeb tõsta jala üle kontsertsaali läve.

Siin ei maksa rääkida vormide nimetusest ja rahvusvahelistest oskussõnadest, vaid ka palade sisu selgitavad päälkirjad antakse otsekohele igas mõeldava keeles. Muidugi on see kavakoostajate poolt kas laiskus, edvistus või hoolimatus meie publiku suhtes. Kuivõrd see kuulajaid muusikale „lähendab“, on juba iseküsimus.

Kontsertidel juhtub alatasa mõistmatusi ja arusaamatusi eeskavade keele pärast. Sellest on räägitud varemgi tõsiselt ning naljatootis.

Hiljuti ühel klaverikunstniku esinemisel arutati Debussy pala „Soirée dans Grénade“ tähendust. Asjast huvitatud juurdlejad omavahel jõudsid otsusele, et on tegemist „Granadeeride tantsuga“. Kuidas nad nüüd muusikat mõistsid ja nautisid, selgub umbkaudu, kui teose päälkirja tõlgituna anname „Õhtu Granaadas“.

Kuna publik kavadest nii-kui-nii aru ei saa, võiksid kontserdikorraldajad neid lasta trükkida ristsõnade mõistatusena ja anda lahendajatele preemiaid, siis ehk osetakse programme rohkem ning tõmmataks rahvast „muusikale veelgi lähemale.“

Ag a mul tuli äkki kuri kahtlus: kavade koostajad ehk arvavad, et Eestimaal ei osatagi eesti keelt — ja kas niisugust on üldse olemas?

Vajaduse korral võin vandega kinnitada, et ma tunnen siin üsna rohkesti eesti keele rääkijaid ning et need read on ka kirjutatud eesti keeles.

Materjalide kasutamine allikat nimetamata on keelatud.

Tegev ja vastutav toimetaja
EDUARD VISNAPUU

Toimetuse kolleegium:
prof. J. AAVIK, prof. TH. LEMBA,
A. OINAS, R. PÄTS, J. VAKS.

Väljaandja Eesti Lauljate Liit, Tallinn, Lai 7, telefon 431-82.

Kõlarikkaid, vastupidavaid ja nägusaid

keelpille,
vilespille,
muusika löökriistu

valmistab võistlemata hindadega

F^a AUGUST KRISTAL'i

muusikariistade tööstus.

Tallinn, Väike Pärnu mnt. 12.
Telef. 462-60 Asutatud 1889. a.

AUGUST PERMANN

O-ü. „Esto-Muusika“ ja Tallinna
Konservatooriumi klaverimeister
ja -häälestaja.

Tallinn, Vambola tän. 8—15, telef. 453-26.

P. PRESSNIKOFF

Kontsert, saade, tun-
nid, klaver ja orel.
Tallinnas ja väljaspool.

Tallinn, Rulkoviuse 26-10
Telefon 426-20.

Nõudke

Lauljate Liidus müügil
oleva muusikakirjanduse

HINNAKIRJA

SEPTEMBER 1936

Parim noodivara
segakooridele on

RAHVAKOORID

2. M. Saar: „Tihasemäng“.
- 3/4. R. Päts: „Tervitus soome hoi-
mudele“.
5. J. Aavik: „Emake“ ja „Igavene
mälestus“.
6. J. Jürgenson: „Igatsus“.
M. Saar: „Laulu aeg“.
7. J. Saarniit: „Kõrs kahiseb“.
8. M. Lüdig: „Palvetund looduses“.
- 9/10. M. Saar: „Tulesüütajale“ ja
M. Lüdig: „Põlismetsa järv“.
11. T. Vettik: „Hõiskame kooris“.
12. M. Lüdig: „Kits ja hunt“.
13. J. Aavik: „Postimees“.
14. M. Lüdig: „Õhtul“.
15. M. Saar: „Üle vee“.
16. M. Lüdig: „Naabrikülas“.
17. R. Tobias: „Meil aiaäärne“,
A. Lemba: „Isamaa laul“.
18. M. Lüdig: „Nõmm“,
J. Jürgenson: „Mitte asjata“.
19. M. Lüdig: „Mets“.
20. H. Känd: „Muredemaa“.
21. M. Saar: „Mardipeol“,
G. Ernesaks: „Merele“.
22. T. Vettik: „Pää langend“,
M. Lüdig: „Lehed lang'sid“.
23. E. Oja: „Kangakudumise laul“.
24. E. Tubin: „Igatsus“,
A. Karindi: „Emakene“.
25. J. Aavik: „Isamaa laul“,
E. Aav: „Nooruseaeg“.
26. T. Vettik: „Krüsanteem“ ja
„Laul sinisilmale“.
27. M. Saar: „Eesti seisab nagu
kalju“ ja „Langenute mälestu-
seks“.

Hind ELL liikmeile:

40 eks. ostes à 6 senti, 20 eks. ostes
à 8 senti, 1 eks. ostes à 15 senti.

Mitteliikmeile à 15 senti eks. arvule
vaatamata.

LAULJATE LIIDU kirjastus,
Tallinn, Lai 7. • Telefon 431-82

**Kultuurkapitali Helikunsti
Sihtkapitali Kirjastusfondi**

uudisväljaanded:

Aav, E. „Tervitus kevadele“, sopranile või tenorile . . .	Kr. 1.25
Eller, H. „Eesti tants“, klaverile	1.80
Jürgenson, J. „Töölise laul vabrikun“, baritonile	1.75
Kapp, E. „Etüüd“, klaverile	1.80
Oja, E. „Magri haud“ (Aelita südist), viiulile	0.95
Päts, R. „Hall laul“, soololaal madalale häälele	0.85
Saar, M. „Hainale“, sopranile või tenorile	1.25
Tubin, E. „Kaks prelüüdi“, klaverile	0.75
Vetrik, T. „Sügislinnule“, sopranile või tenorile	0.85

**Pääladu ja üksikmüük
Eesti Lauljate Liidu büroos,
Tallinn, Lai tän. 7**

Uudis

meeskooridele:

E. AAV: „Meeskoorilaulud“ I
(„Me oleme Põhjaamaa lapsed“
ja „Neitule“)

E. AAV: „Meeskoorilaulud“ II
(„Hommik“)

Ande hind 10 senti.

Saadaval

Eesti Lauljate Liidus

Tallinn, Lai 7.

Uudised

puhkpillikoorige:

J. HIOB: „Largo religioso“

Hind Kr. 2.70

Liidu liikmeile Kr. 1.70

Ü. TOPMAN: „Viking“, marss

Hind Kr. 150

Liidu liikmeile Kr. 1.—

Saadaval

Eesti Lauljate Liidus

Tallinn, Lai 7.